

Filologijos
fakultetas

TEI ir XML dirbtuvės

Seminaro „Senujų lietuviškų raštų rengimas mokslo tyrimams“ dalis

1 diena • 2019-11-28 • veda Ignas Rudaitis

SKAIDRĖS INTERNETE

bit.ly/vu-tei-xml

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Planas

Pavyzdys		Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Kodavimo procedūra

- Idealizuotas pažingsnis procesas
- Praktikoje sutrumpėja dėl automatizmo ir kt.
- Bus laikomasi visuose pavyzdžiuose

Kodavimo procedūra: žingsniai

- Gauti šaltinį
- Nusistatyti analitines dalis, į kurias jis bus skaidomas
- Suskaidyti šaltinį
- Pavaizduoti skaidinį medžiu
- Medį paversti į talpinimo diagramą
- Talpinimo diagramą paversti į skliaustus
- Skliaustus perrašyti pagal XML standartą

Kodavimo procedūra: žingsniai

- Gauti šaltinį
- Nusistatyti analitines dalis, į kurias jis bus skaidomas
- Suskaidyti šaltinį
- Pavaizduoti skaidinį medžiu
- Medį paversti į talpinimo diagramą
- Talpinimo diagramą paversti į skliaustus
- Skliaustus perrašyti pagal XML standartą

Kodavimo procedūra: žingsniai

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

Planas

Pavyzdys		Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

1 pavyzdys

labai jauna karalienė

(Pakerys 2019:13)

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

Analitinė dalis	Atvejis
NP (daiktavardinė frazė)	
N (daiktavardis)	
AP (būdvardinė frazė)	
A (būdvardis)	
Deg (laipsniorieveiksmis)	

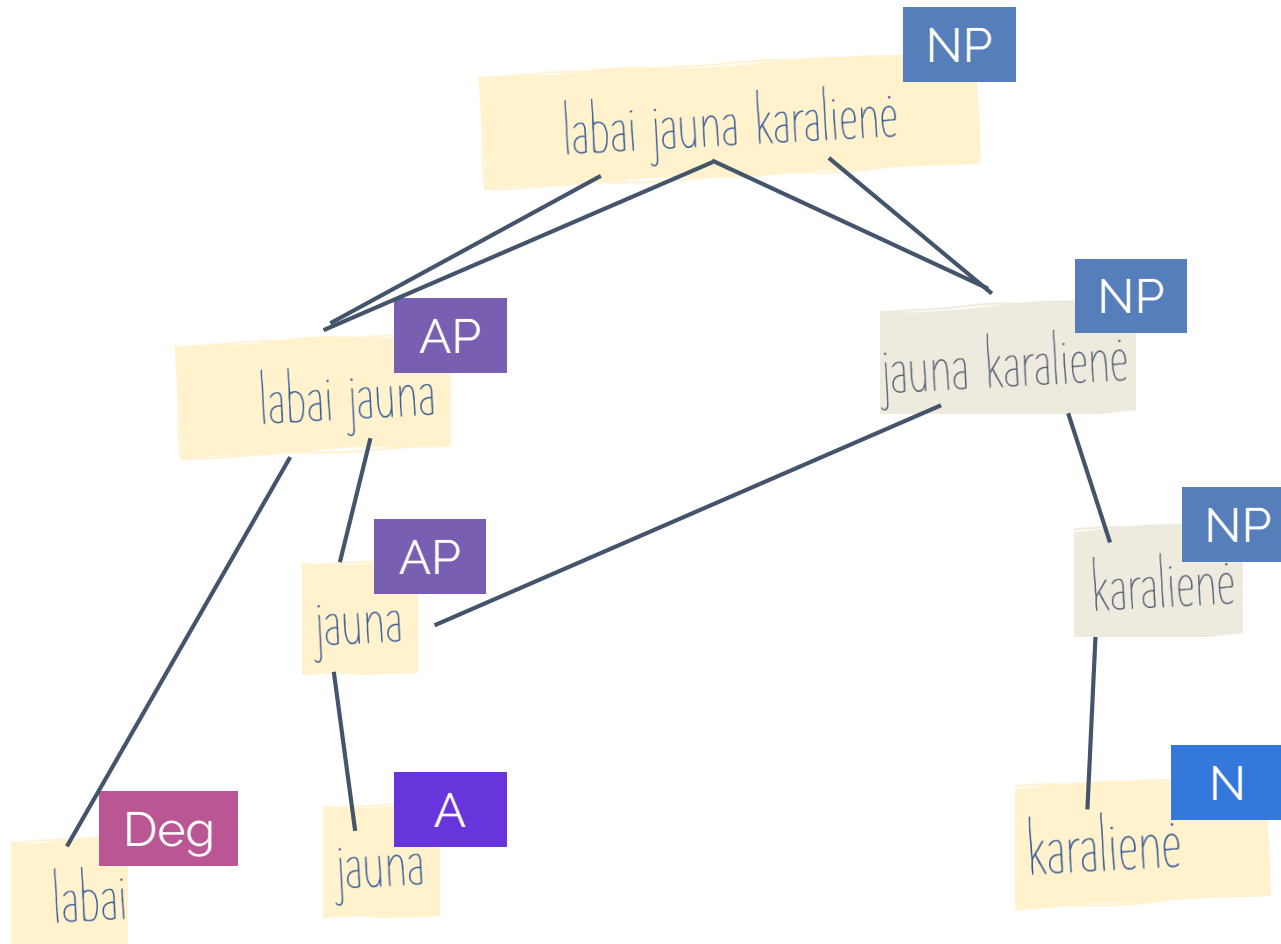
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

Analitinė dalis	Atvejis
NP (daiktavardinė frazė)	jauna karalienė labai jauna karalienė karalienė
N (daiktavardis)	karalienė
AP (būdvardinė frazė)	labai jauna jauna
A (būdvardis)	jauna
Deg (laipsniorieveiksmis)	labai

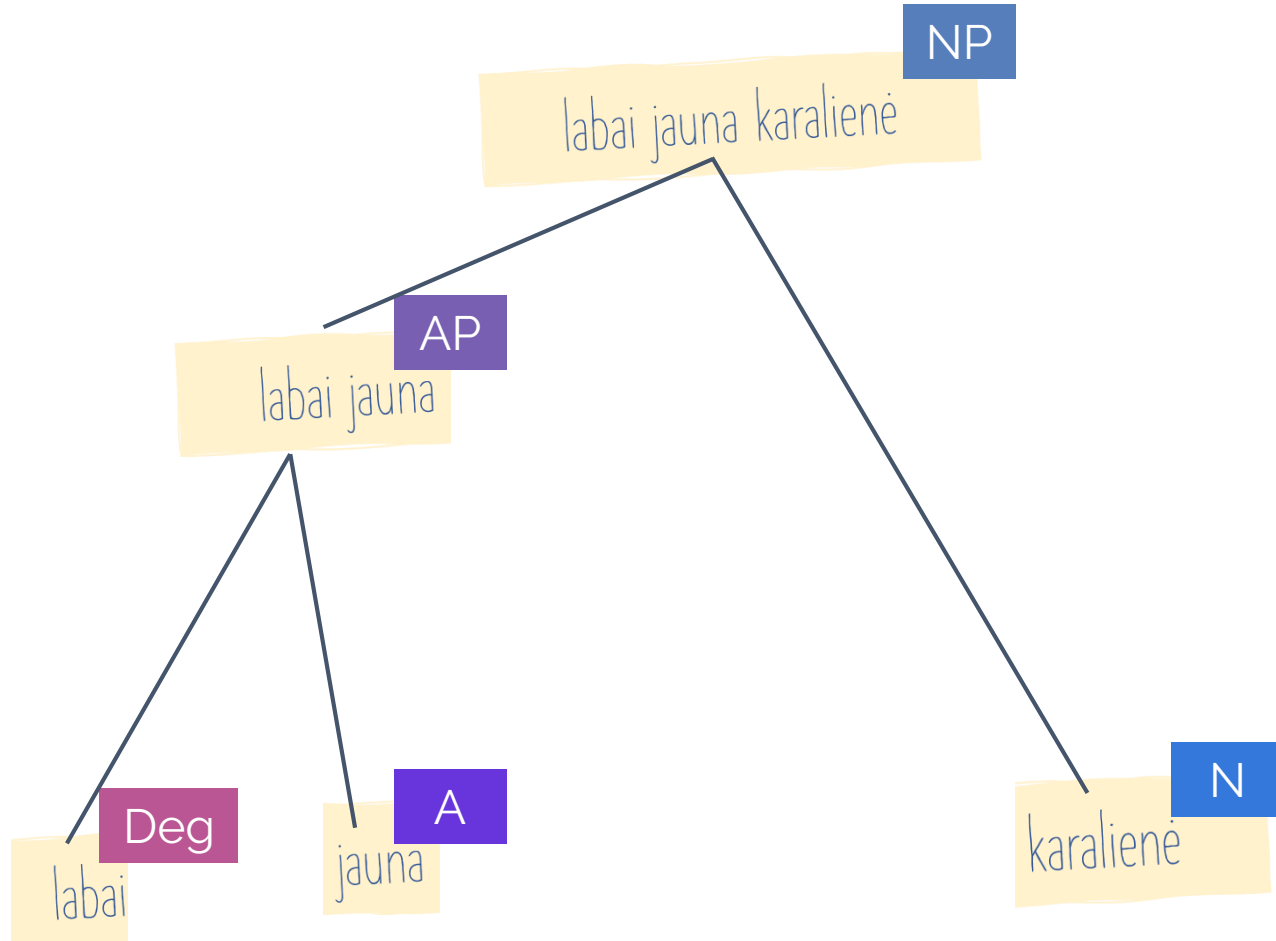
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

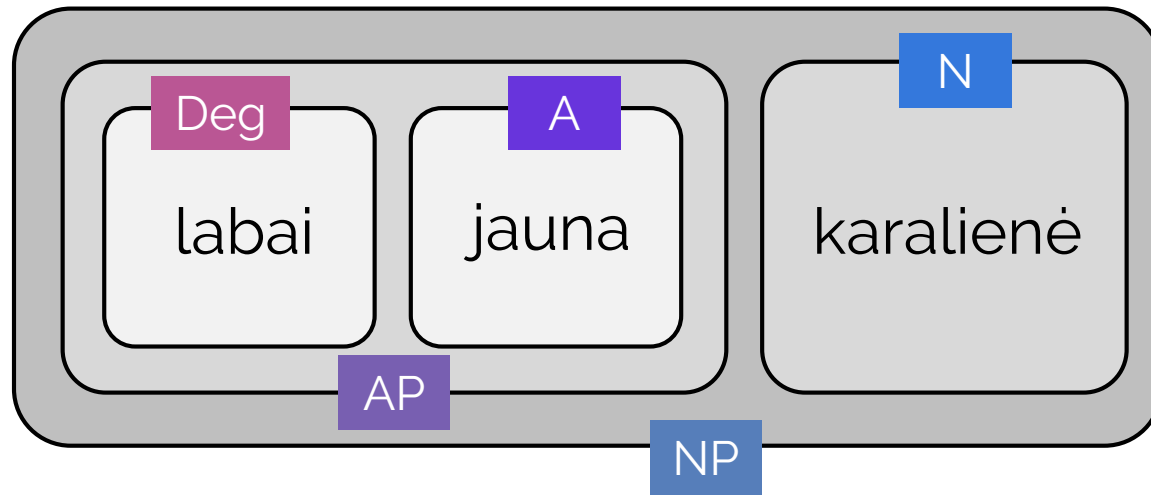
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

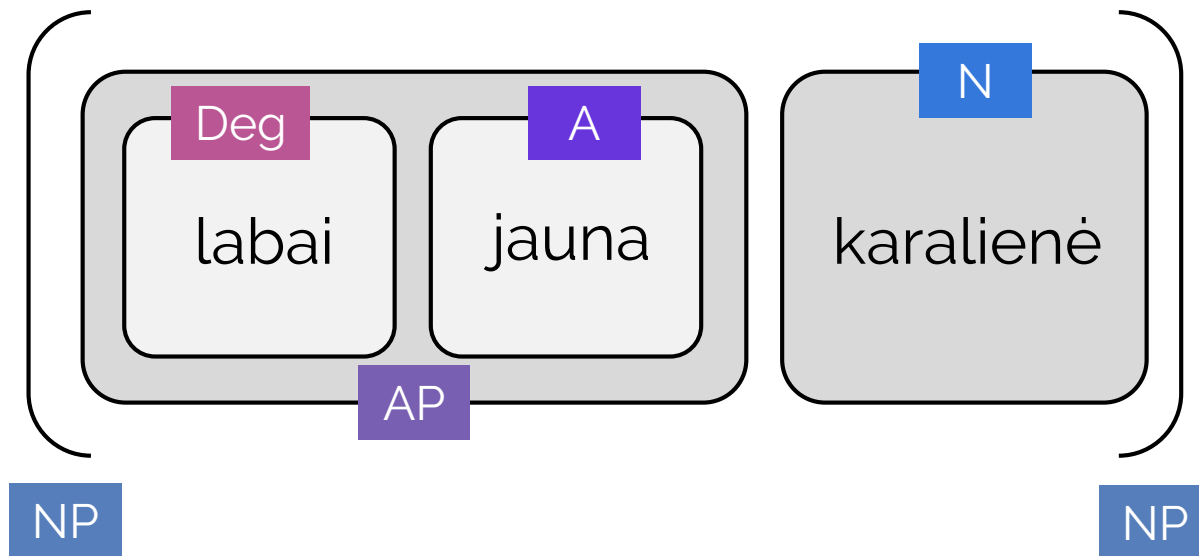
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

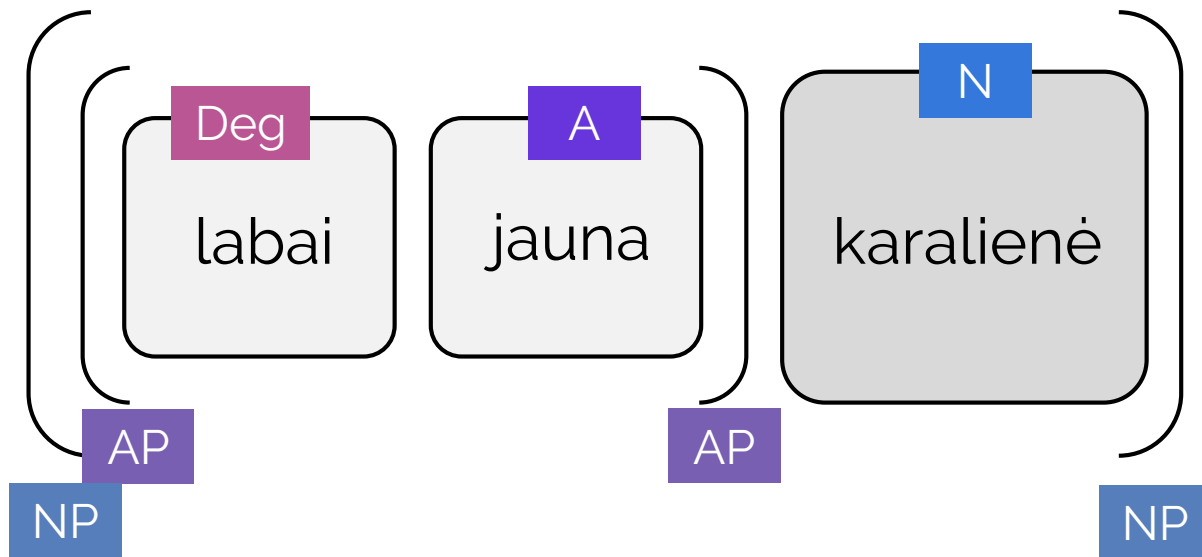
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

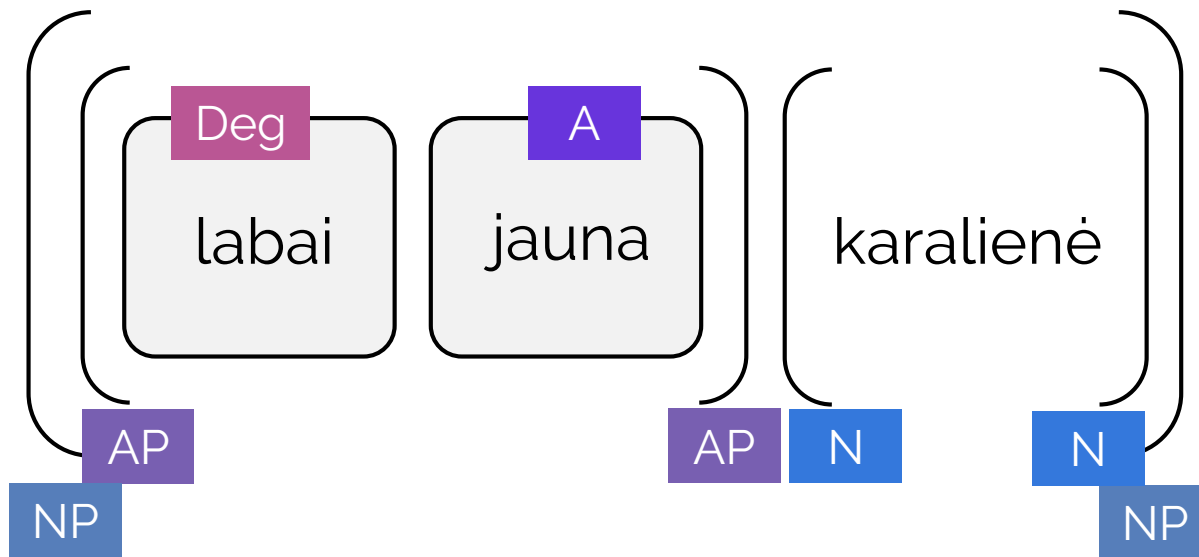
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

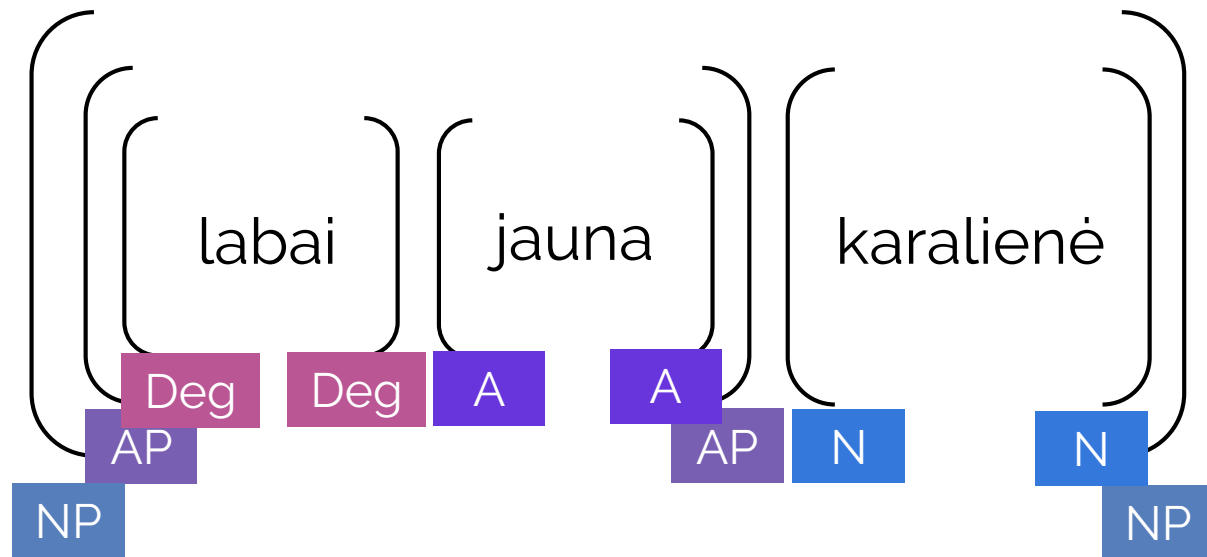
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

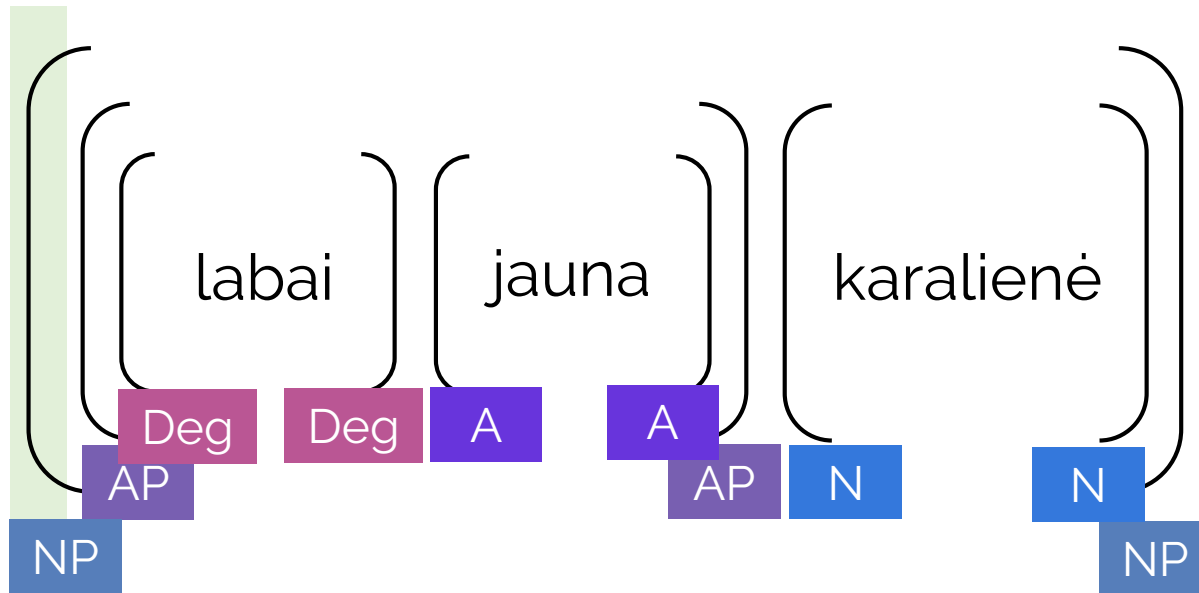
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

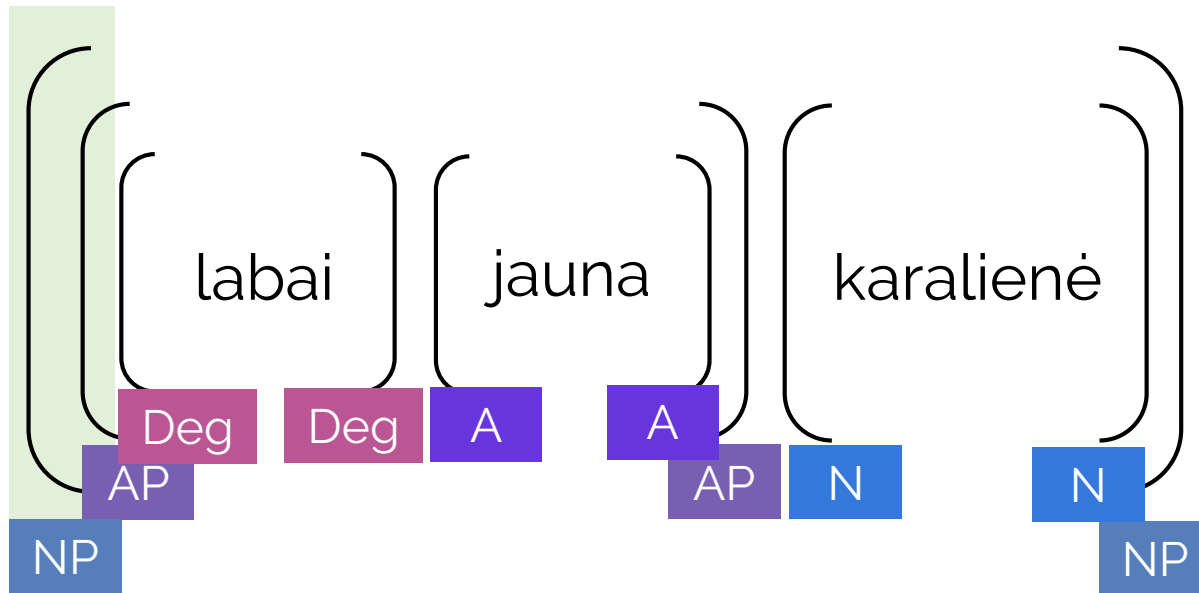
1 pavyzdys

<NP>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

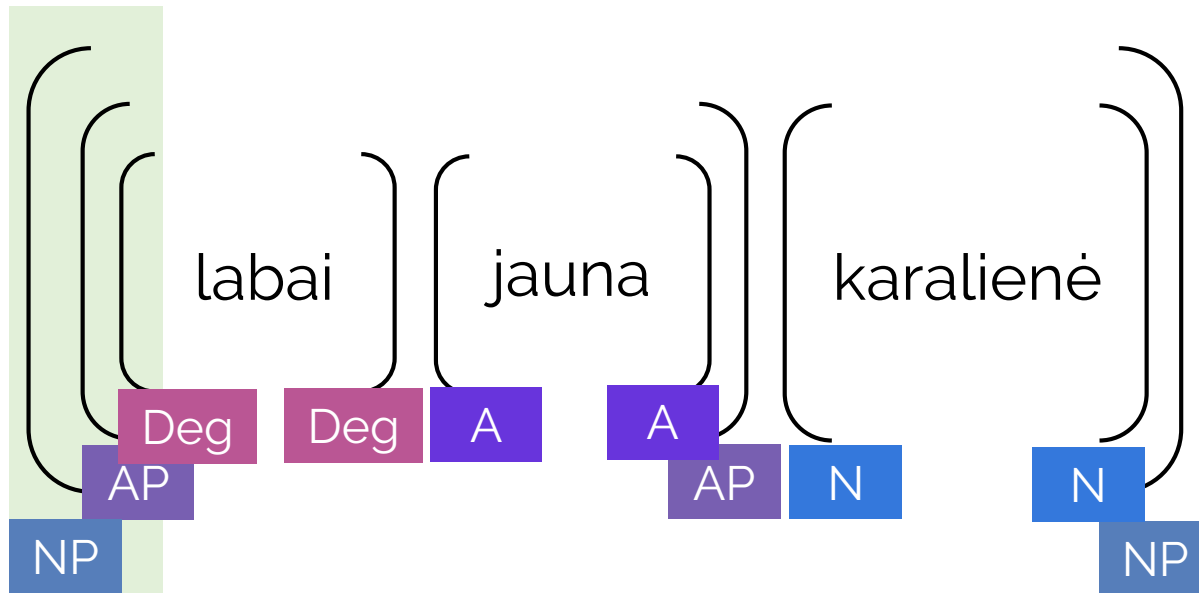
1 pavyzdys

<NP><AP>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

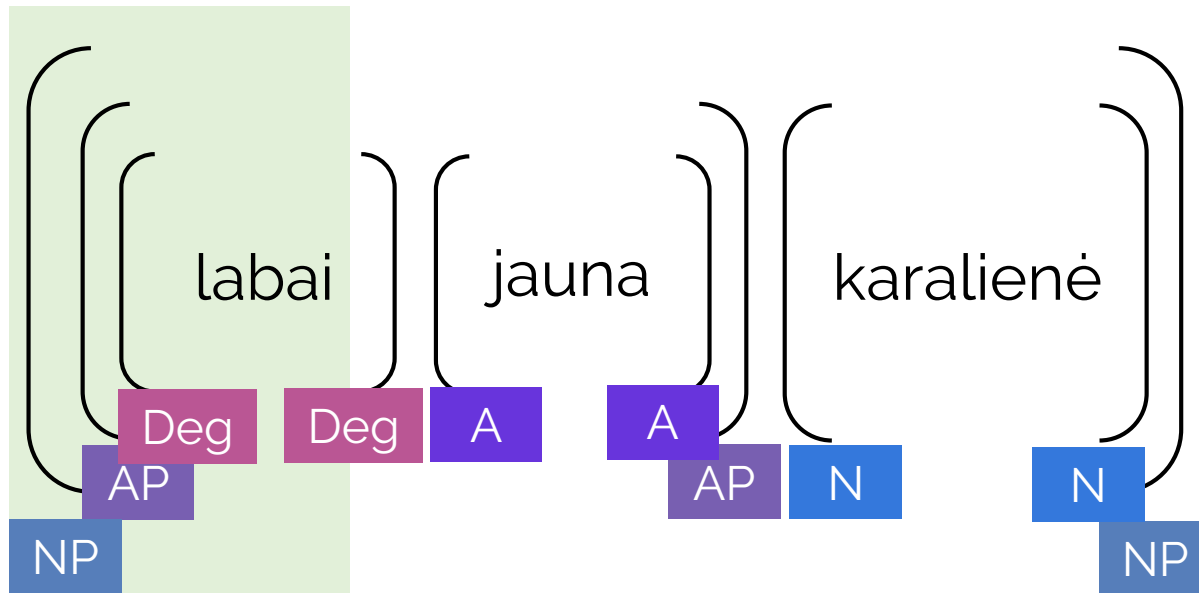
1 pavyzdys

<NP><AP><Deg>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

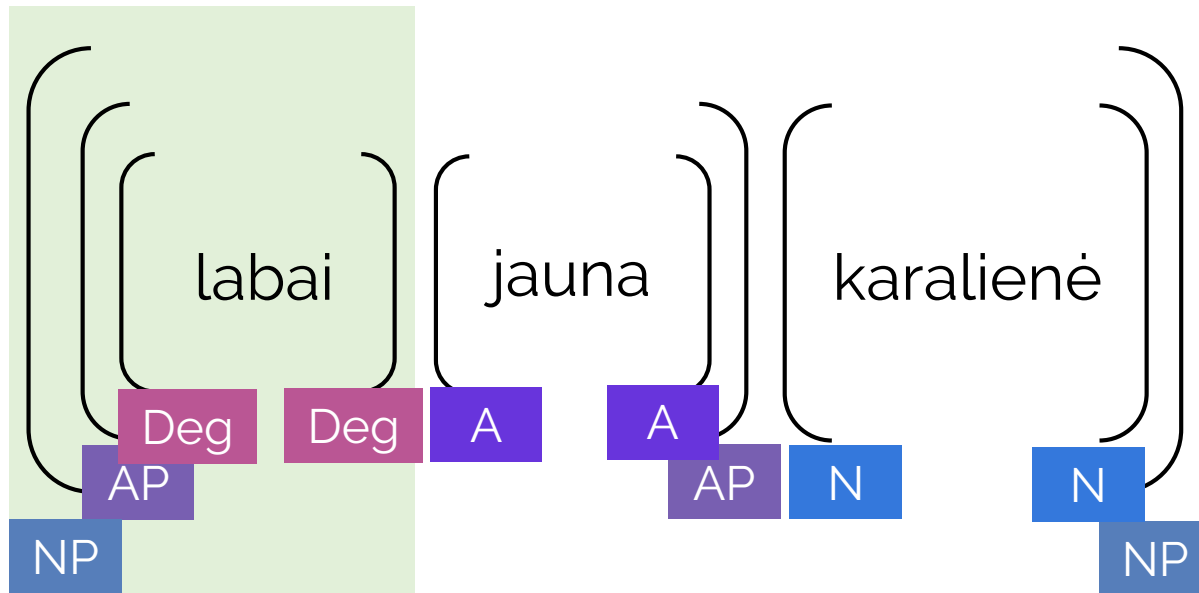
1 pavyzdys

<NP><AP><Deg>labai

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

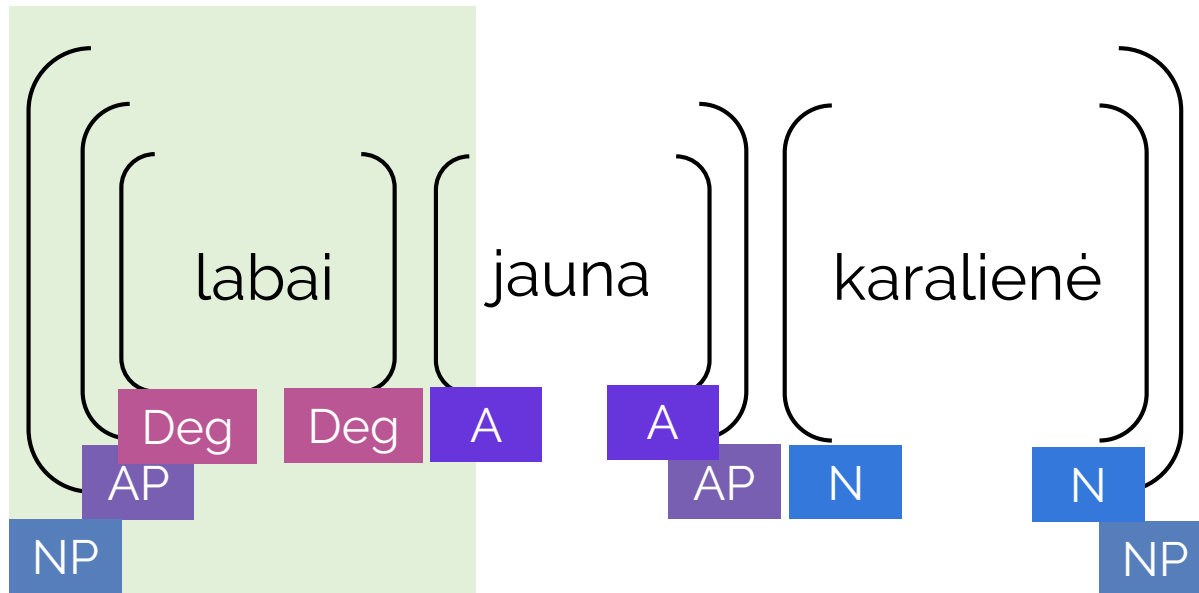
1 pavyzdys

<NP><AP><Deg>labai</Deg>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

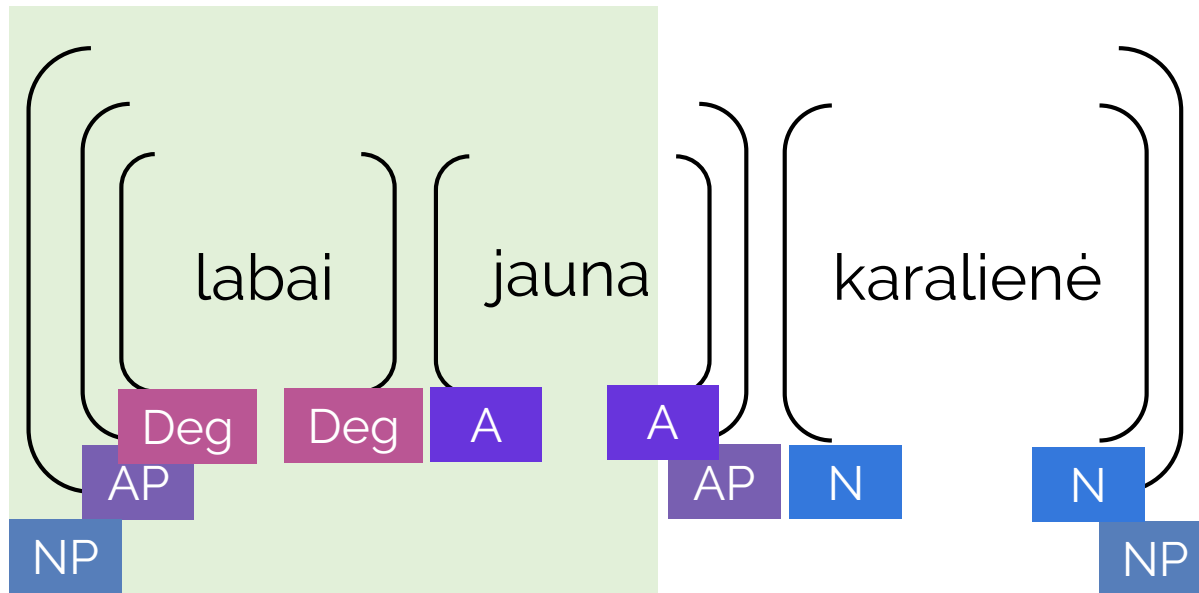
1 pavyzdys

<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

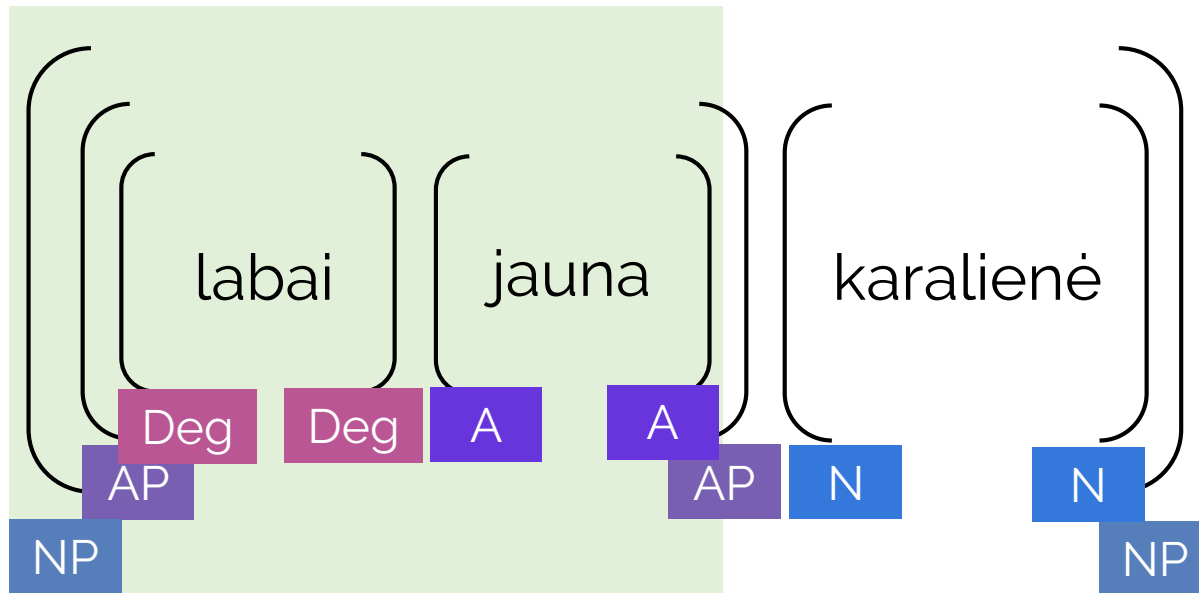
1 pavyzdys

<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

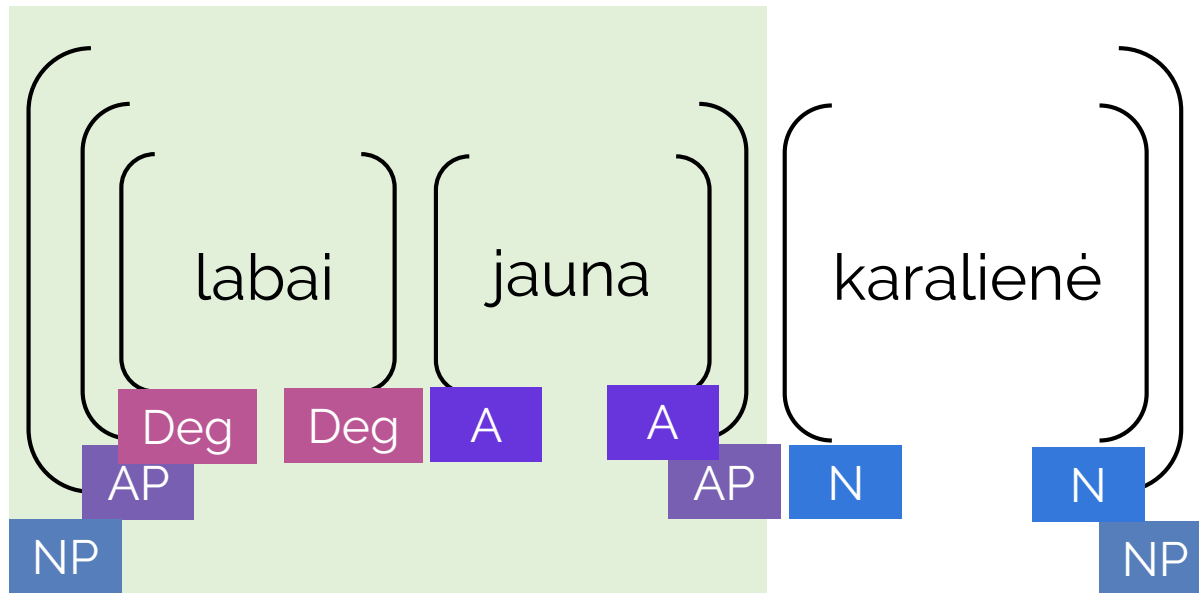
1 pavyzdys

<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

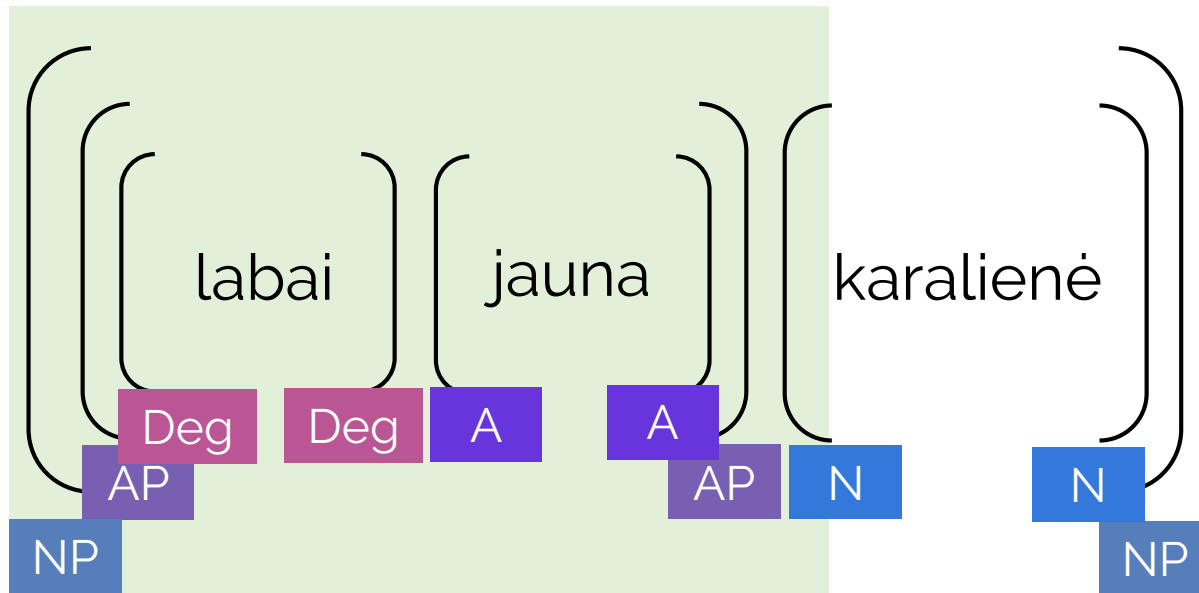
1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

```
<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna</A></AP><N>karalienė</N></NP>
```

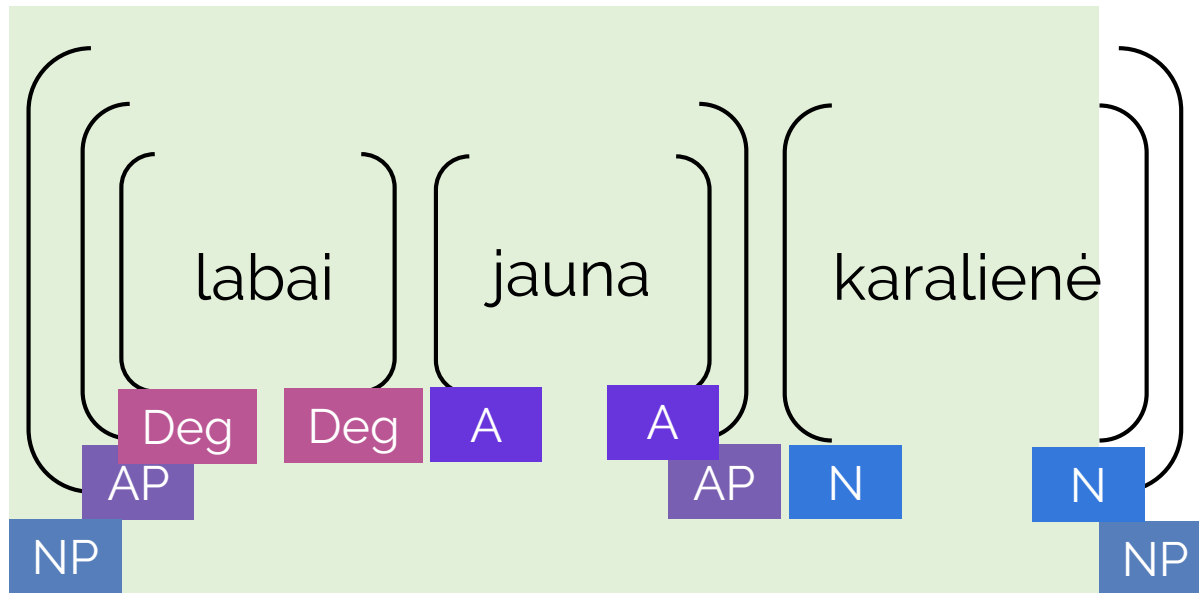
1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

```
<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna</A></AP><N>
```

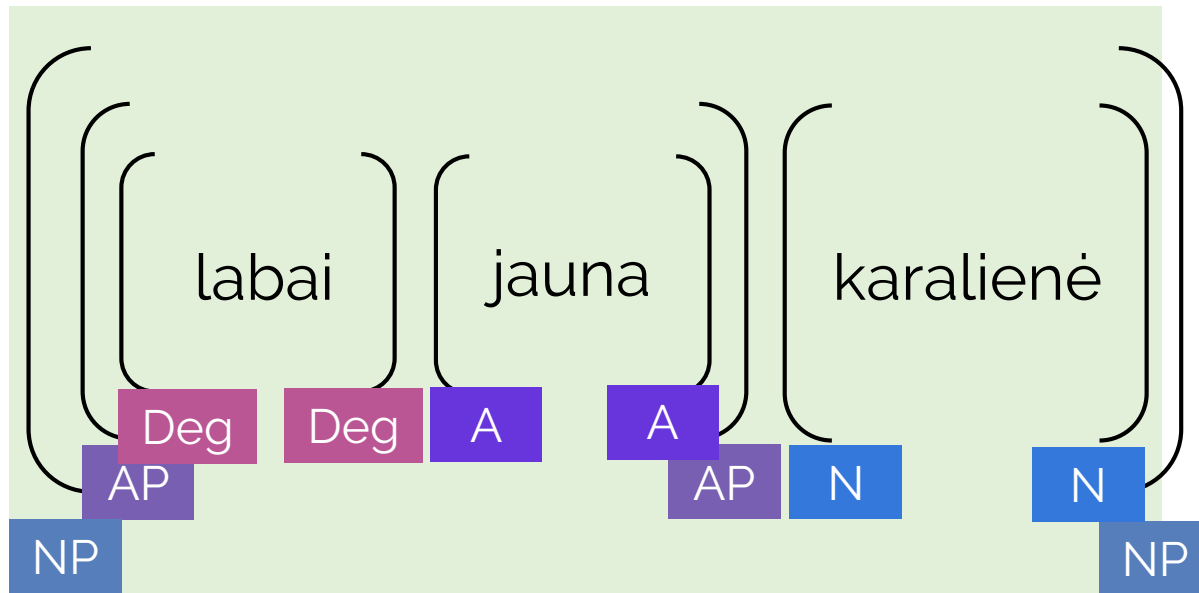
1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

```
<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna</A></AP><N>karalienė
```

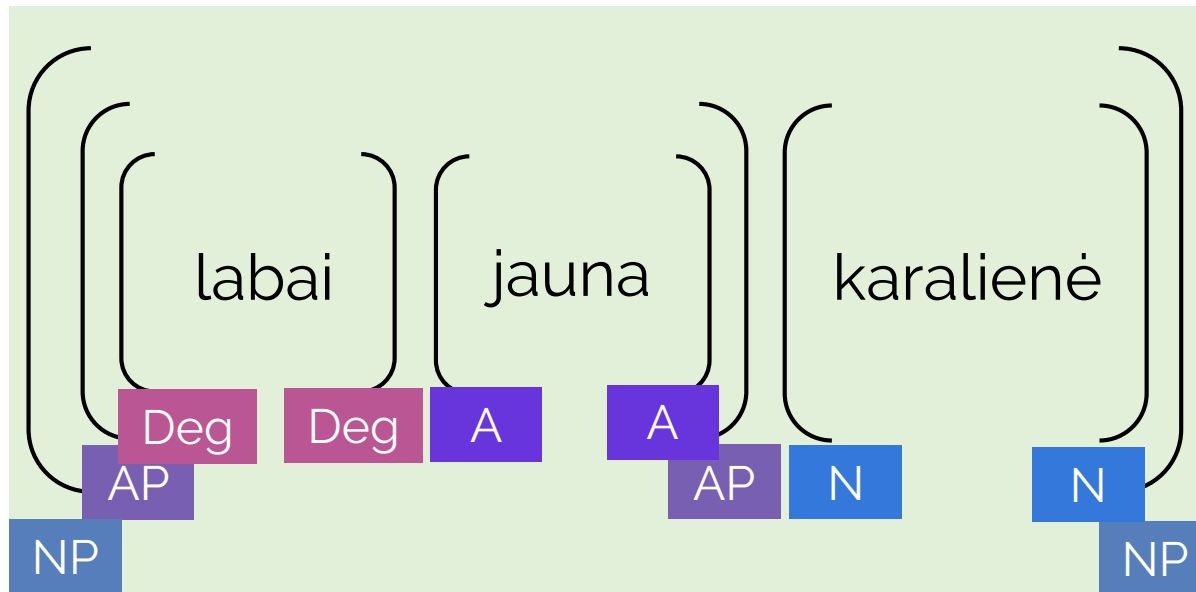
1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

```
<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna</A></AP><N>karalienė</N>
```

1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

```
<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna</A></AP><N>karalienė</N></NP>
```


1 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

```
<NP><AP><Deg>labai</Deg><A>jauna</A></AP><N>karalienė</N></NP>
```

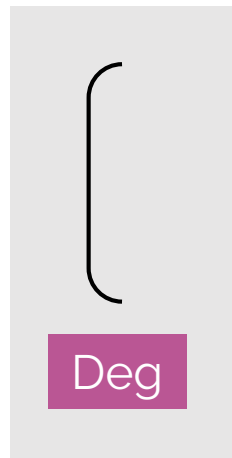
1 pavyzdys

```
<NP>  
  <AP>  
    <Deg>labai</Deg>  
    <A>jauna</A>  
  </AP>  
  <N>karalienė</N>  
</NP>
```

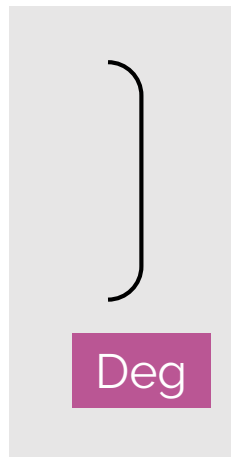
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

1 pavyzdys

```
<NP>  
  <AP>  
    <Deg>labai</Deg>  
    <A>jauna</A>  
  </AP>  
  <N>karalienė</N>  
</NP>
```


<Deg>

</Deg>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Planas

Pavyzdys		Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Pagrindinės sąvokos

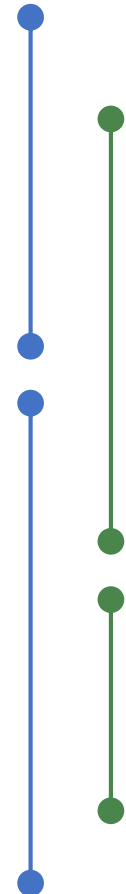
- **Elementas** (angl. *element*) ir **žymė** (angl. *tag*)
 - Konkretus XML „skliaustas“, toks kaip `<NP>` arba `</Deg>`, yra **žymė**.
 - Egzistuoja:
 - **atidarymo** žymės, pvz. `<AP>`
 - **uždarymo** žymės, pvz. `</AP>` (skiriamasis požymis – pasvirasis brūkšnys)
 - **tuščiosios** žymės, pvz. `<Deg />`, kuri būtų ekvivalenti `<Deg></Deg>`
 - Abstrakčios analitinės dalys, į kurias referuoja žymės, yra **elementai**.
 - Egzistuoja tik vienas elementas **AP** (kaip abstrakcija)
 - Gali būti daug **AP** žymių (konkrečiame kode)
 - Taip pat vartojama: elementas = tai, kas atitinka medžio šaką

XML „taisyklės“

- Iš tiesų išplaukia iš medžio pavidalo struktūros taisyklių:
 - Lygiai vienas šakninis (aukščiausio rango) elementas
 - Taip: `<NP><NP>namo</NP><NP>durys</NP></NP>`
 - Ne: `<NP>namo</NP> <NP>durys</NP>`
 - Visos atidarymo žymės turi atitinkamas uždarymo žymes
 - Žymių sritys nepersidengia
 - Tarkime, įprastu būdu nepavyks pažymėti ir morfemų, ir skiemenų ribų žodyje *nam-as* (*na-mas*)

Persidengimas

```
<žodis>  
  <skiemuo>  
    <morfema>  
      n  
      a  
    </skiemuo>  
  <skiemuo>  
    m  
  </morfema>  
  <morfema>  
    a  
    s  
  </morfema>  
  </skiemuo>  
</žodis>
```


← netaisyklingas XML!

Text Encoding Initiative (TEI)

- Siūlo standartizuotą analitinių dalių (elementų) rinkinį
- Rinkinys jau virš 20 metų tobulinamas ir taikomas filologinio anotavimo reikmėms
- Standartizavimo privalumas: tyrimų įrankis, sukurtas bet kokių autorių bet kokiam projektui, greičiausiai tiks ir Jūsų projektui

Planas

Pavyzdys		Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

2 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

Virė virė košę
Vaikai atsilošę.

Tam davė, tam davė, tam davė, tam davė...
O tam ir neliko.

Bėgs pelytė vandenėlio!

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

front Teksto titulinė dalis	
body Teksto pagrindinė dalis	
lg Eilučių grupė (strofa ar kt.)	
l Eilutė	

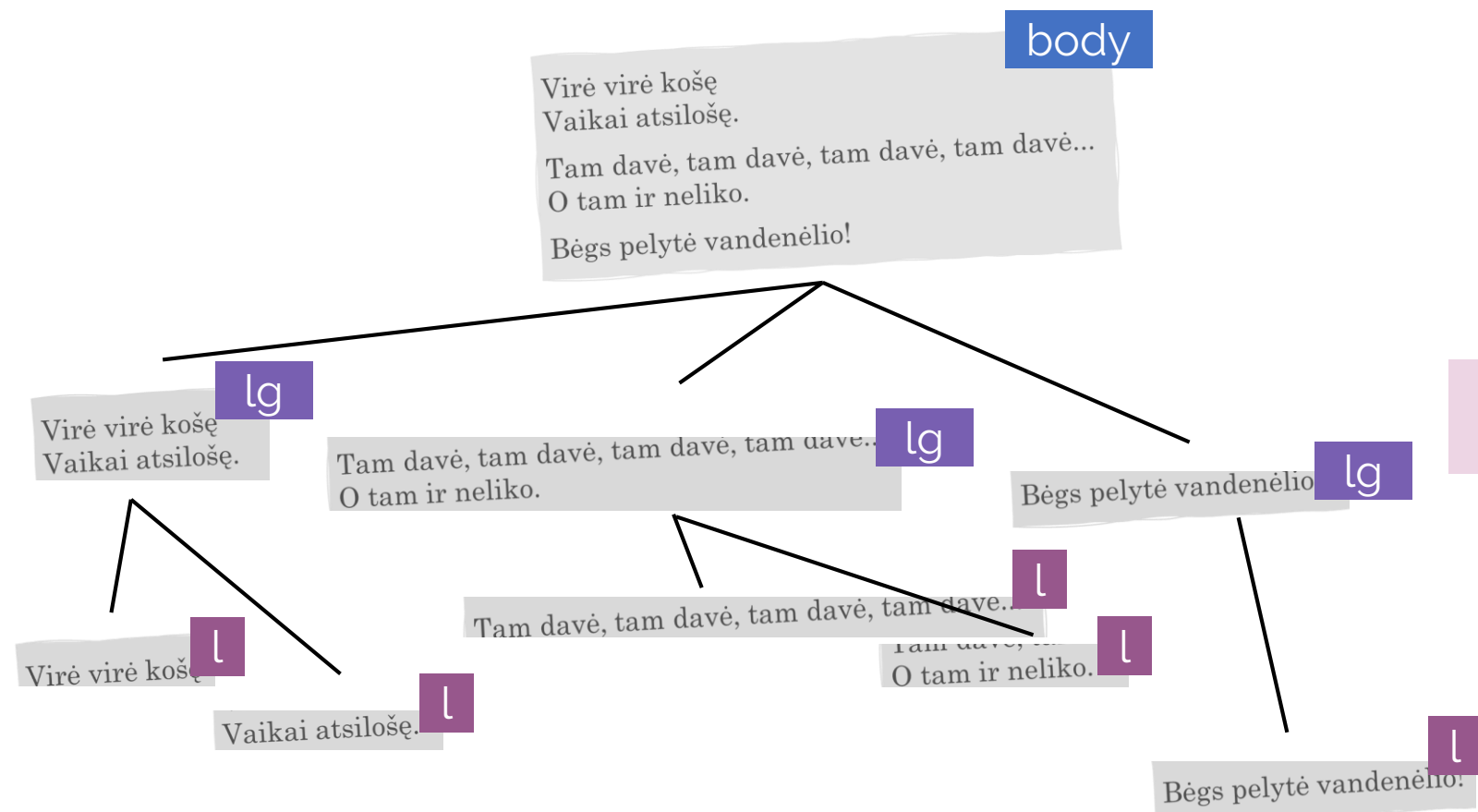
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

front Teksto titulinė dalis	–
body Teksto pagrindinė dalis	Virė virė košę Vaikai atsilošę. Tam davė, tam davė, tam davė, tam davė... O tam ir neliko. Bėgs pelytė vandenėlio!
lg Eilučių grupė (strofa ar kt.)	Virė virė košę Vaikai atsilošę. Bėgs pelytė vandenėlio! Tam davė, tam davė, tam davė, tam davė... O tam ir neliko.
l Eilutė	Virė virė košę Vaikai atsilošę. Bėgs pelytė vandenėlio! Tam davė, tam davė, tam davė, tam davė...

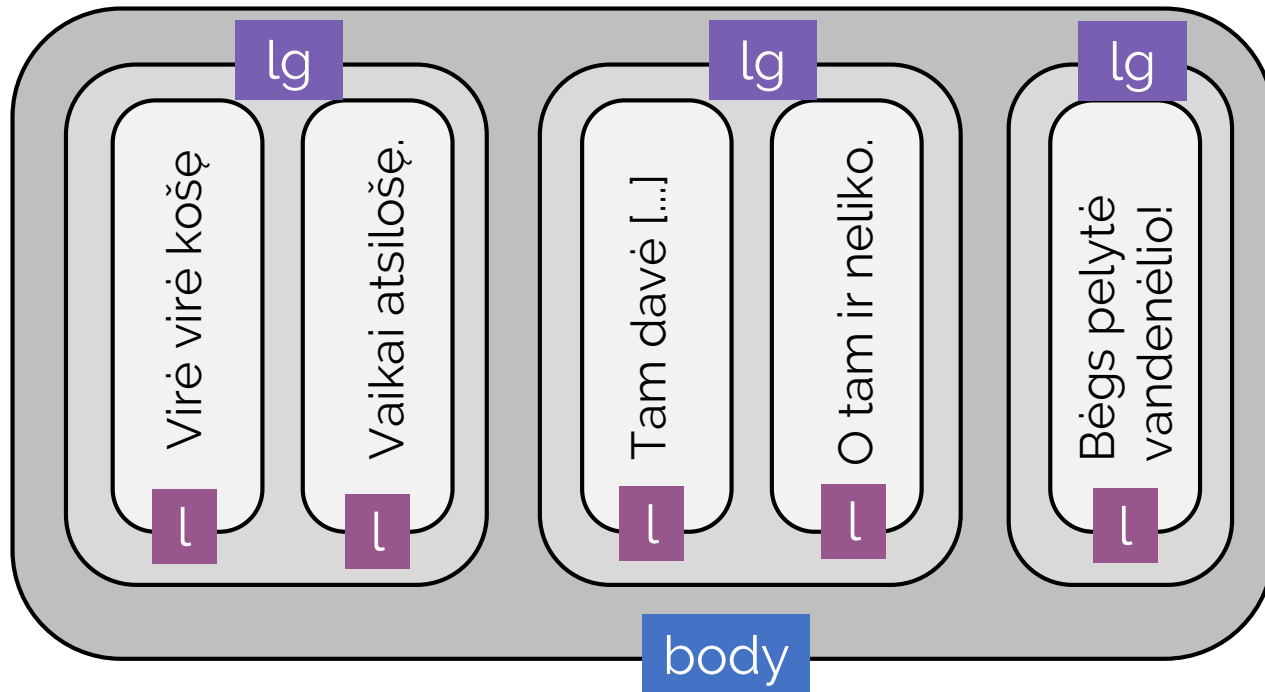
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

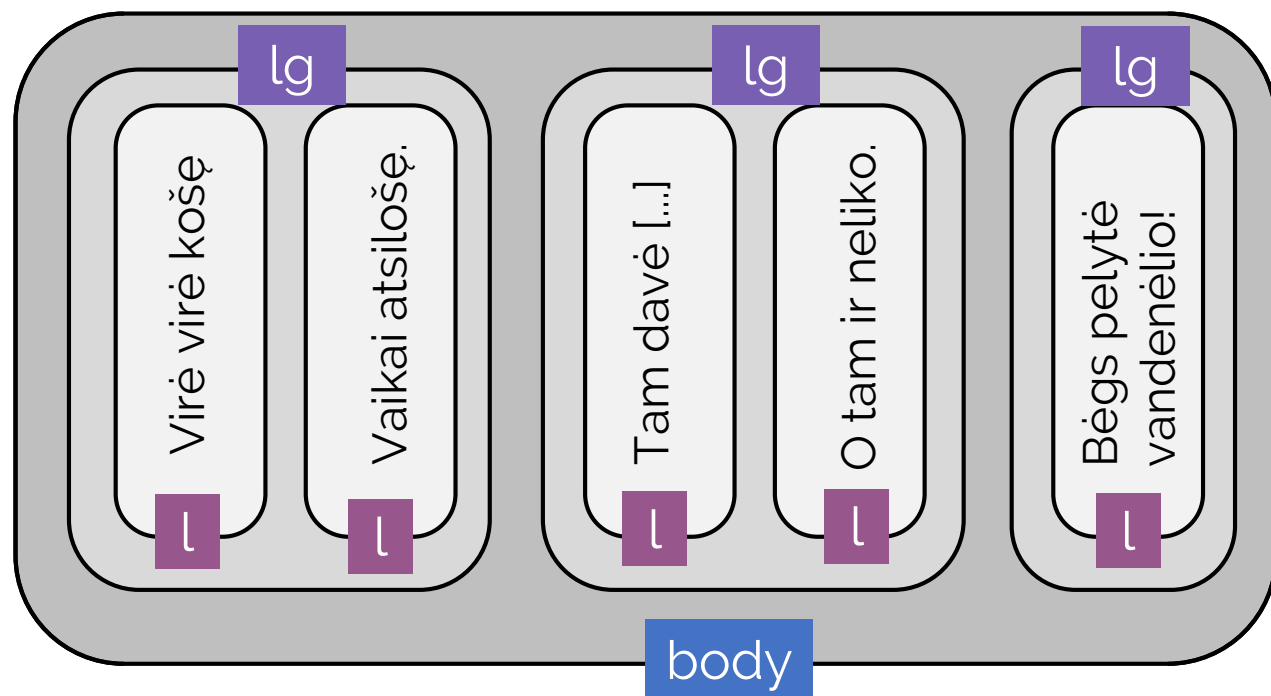
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

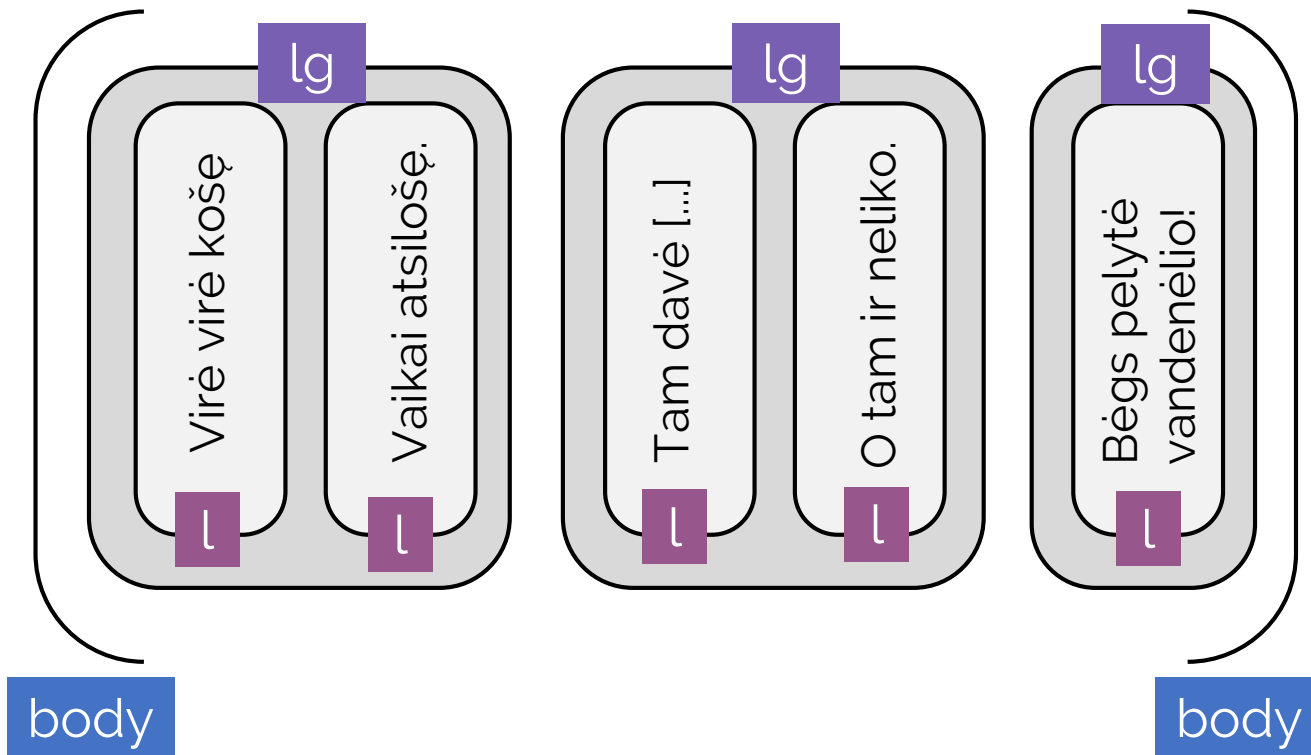
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

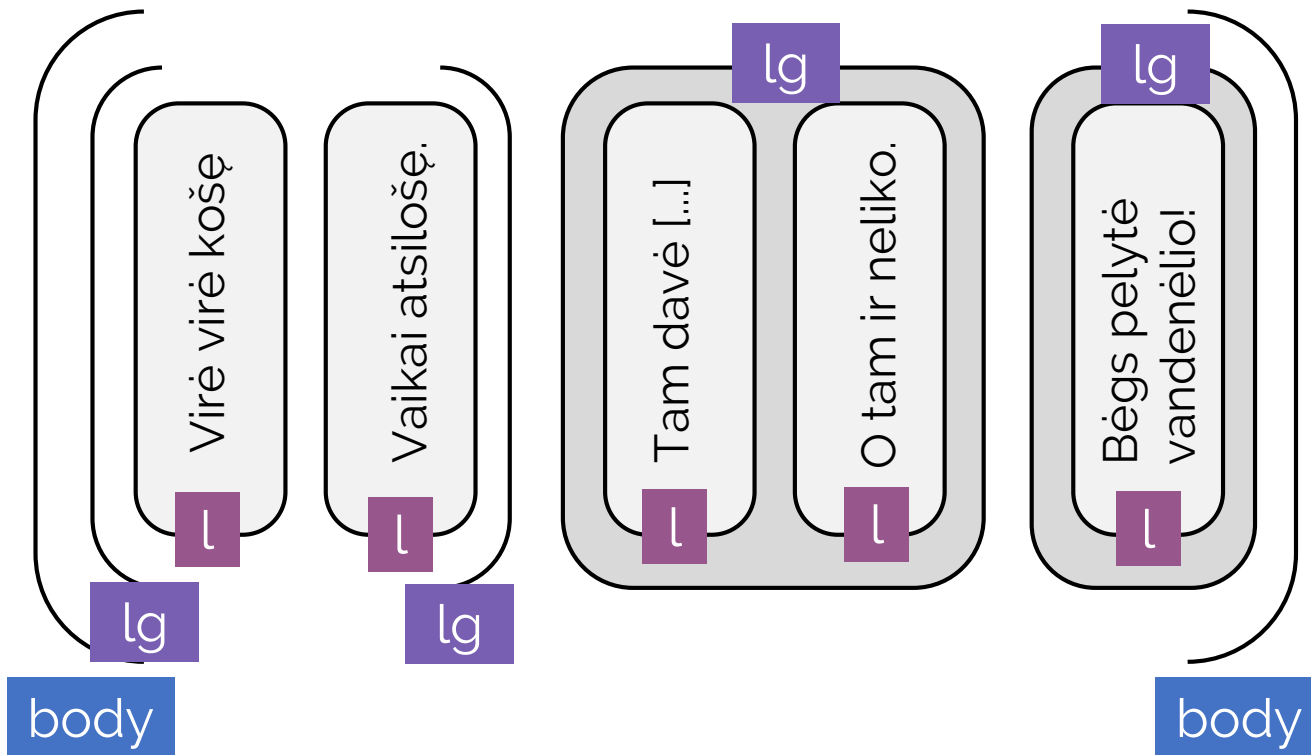
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

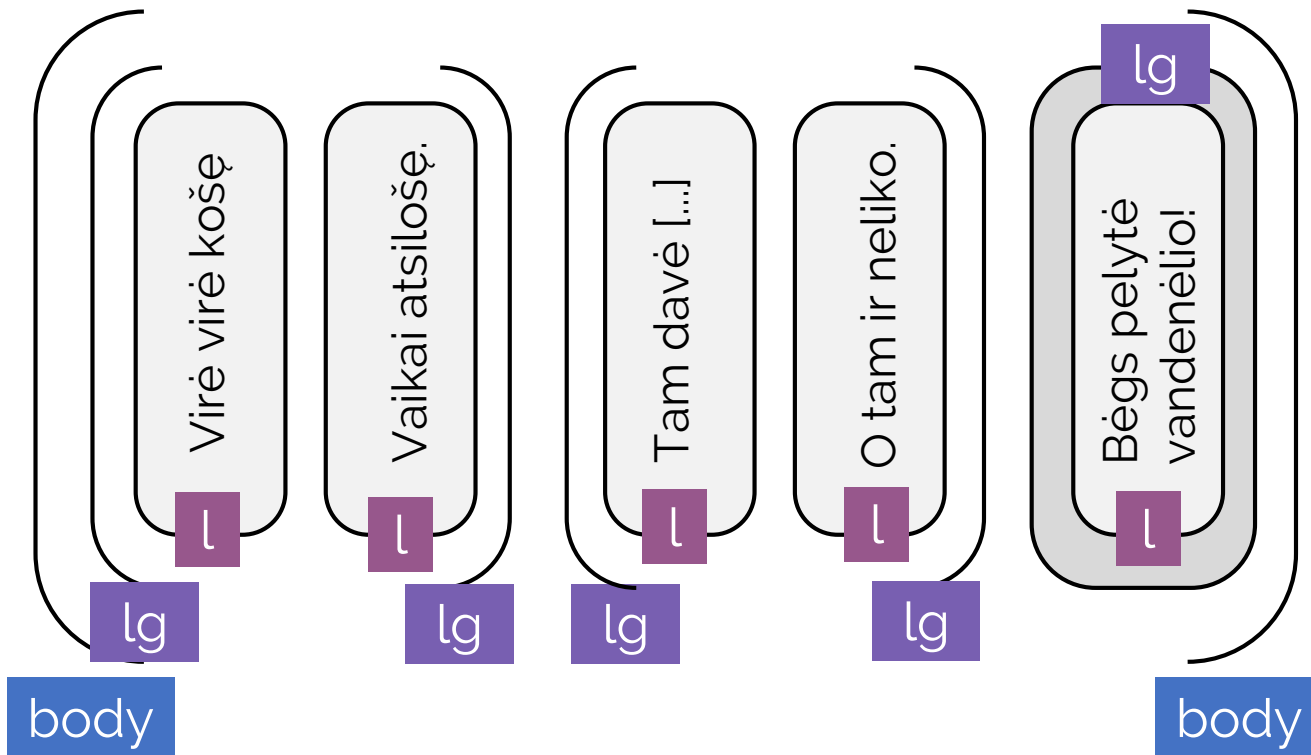
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

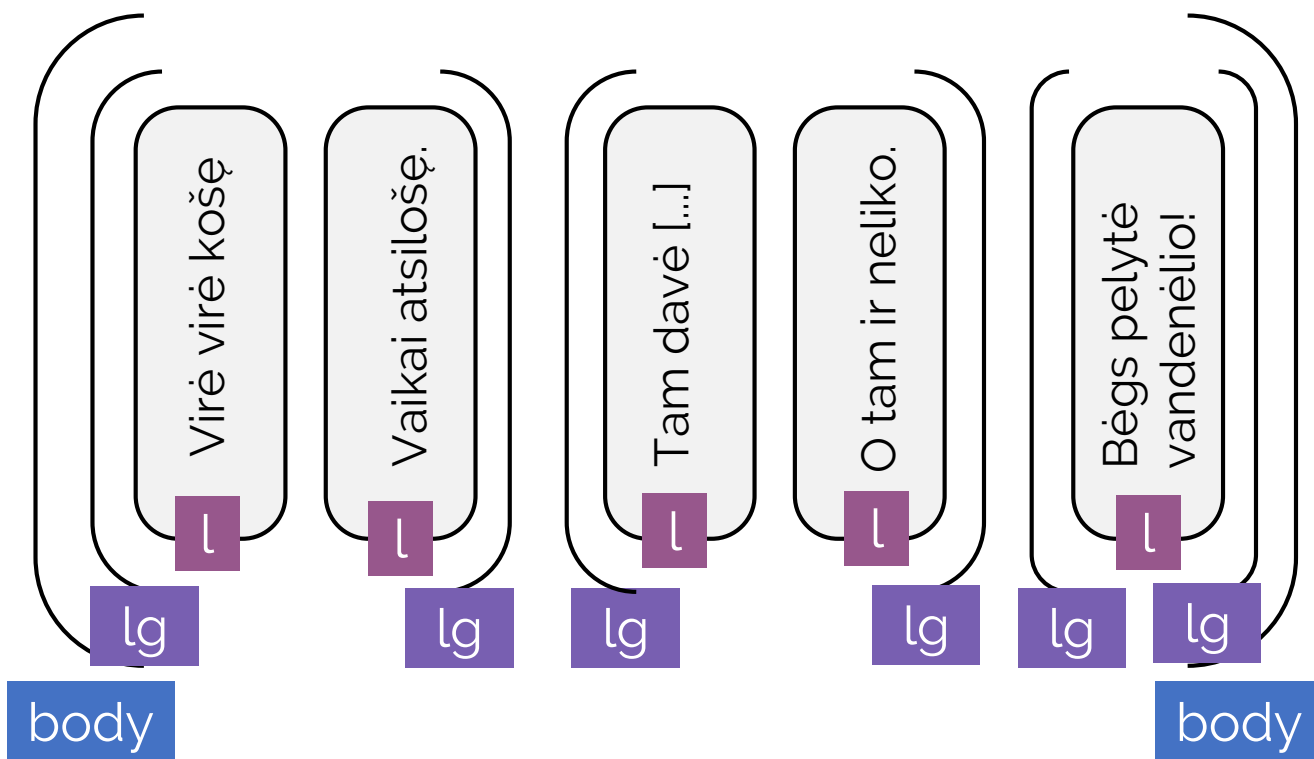
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

2 pavyzdys

```
<body>
  <lg>
    <l>Virė virė košę</l>
    <l>Vaikai atsilošę.</l>
  </lg>
  <lg>
    <l>Tam davė, tam davė, tam
davė, tam davė...</l>
    <l>O tam ir neliko.</l>
  </lg>
  <lg>
    <l>Bėgs pelytė vandenėlio!</l>
  </lg>
</body>
```

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

3 pavyzdys

✓ Vincas Krėvė – įvairiapu-
sio talento rašytojas. Jo
raše apysakos, dramos ir
kity žanrai kūrinius. Rašytojas
✓ pabrėžė apsakymus rinkinį „Sua-
1 dinėj pastogė“.

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

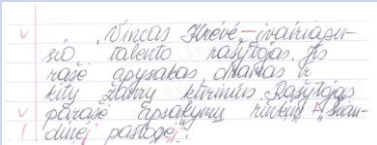
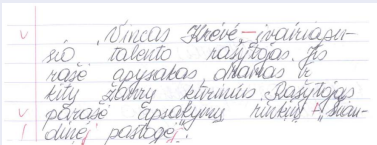
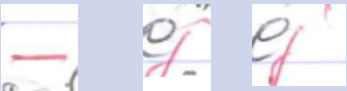

(Vaicekauskienė et al. 2014)

3 pavyzdys

body	Pagrindinė teksto dalis	
p	Paragrafas	
add	Redaguojant įterptas tekstas	
del	Redaguojant išbrauktas tekstas	
lb	Eilutės lūžis	

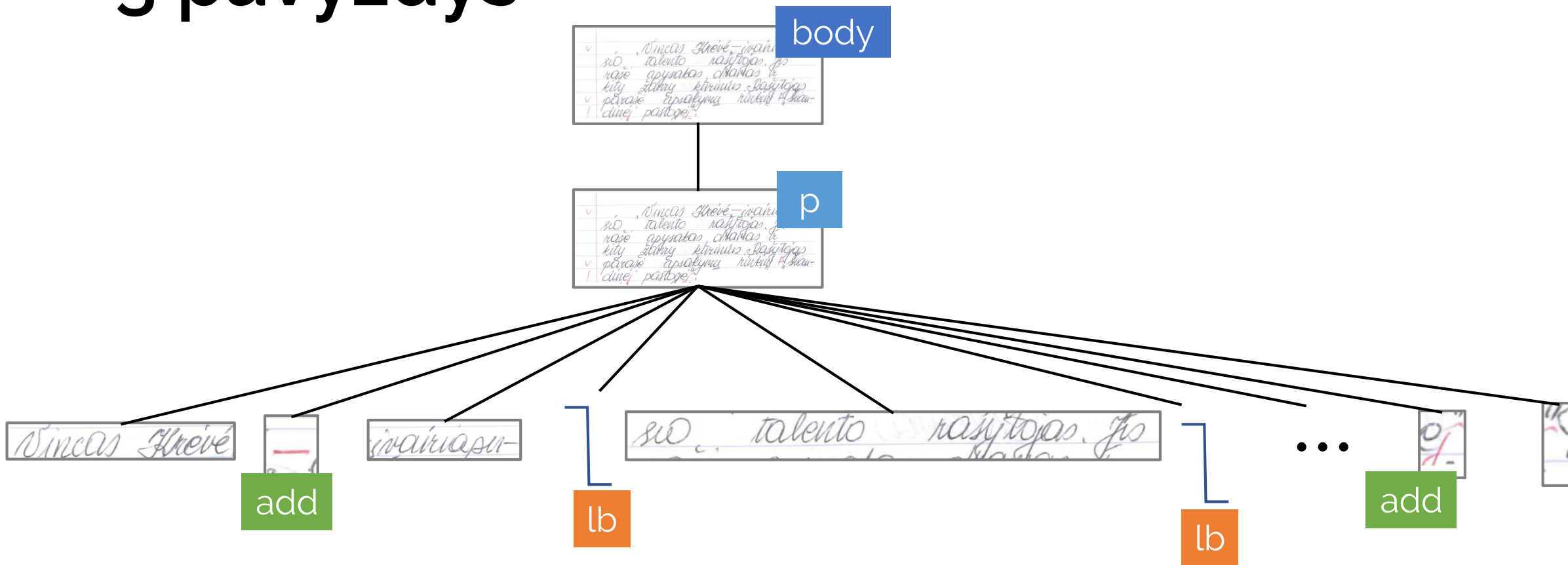
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

3 pavyzdys

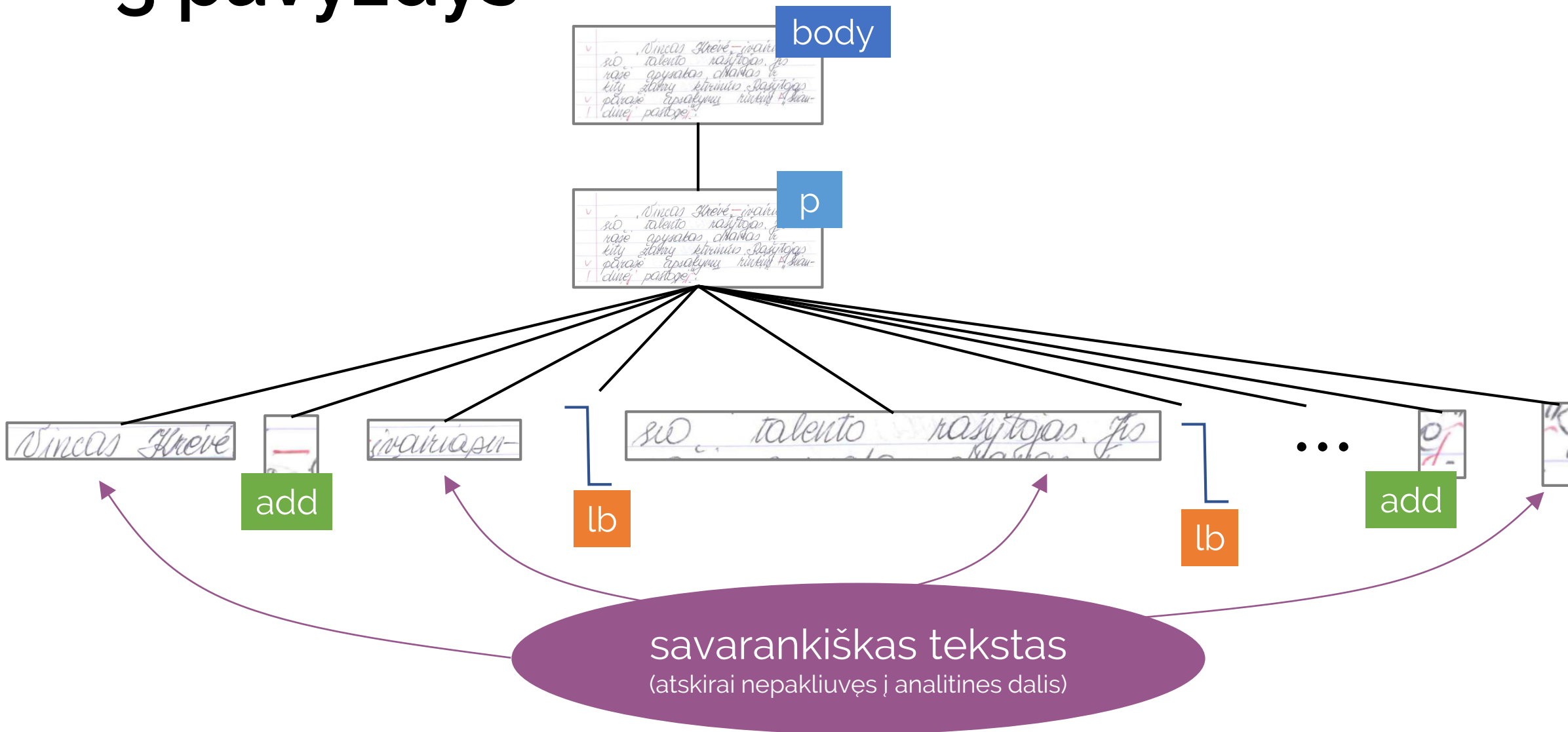
body	Pagrindinė teksto dalis	
p	Paragrafas	
add	Redaguojant įterptas tekstas	
del	Redaguojant išbrauktas tekstas	
lb	Eilutės lūžis	

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

3 pavyzdys

3 pavyzdys

3 pavyzdys

```
<body>
  <p>
    Vincas Krėvė -
    įvairiapu-<lb break="no" />sio
    talento rašytojas. Jis <lb /> rašė
    apysakas, dramas ir <lb /> kitų žanrų
    kūrinius. Rašytojas <lb /> parašė
    apsakymų rinkinį - „Šiau-
<lb break="no" />dinė-<add>j</add>
    pastogė<add>j</add>“.
  </p>
</body>
```

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinuosios dalys

Planas

Pavyzdys		Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Atributai (*attributes*)

```
<add place="margin">Puiku!</add>
```

atributas

- Leidžia pateikti įvairius patikslinimus prie elementų
- Rašomi atidarymo žymės viduje
- Uždarymo žymėje nerašomi
- **Raiška:** atributo pavadinimas, lygybės ženklas, tiesios viršutinės kabutės, atributo reikšmė, tokios pat kabutės
- TEI standarte beveik visada konkrečios atributų reikšmės tik rekomendacinės

Retieji spaudos ženklai

- Su XML galima naudoti visą spaudos ženklų inventorių, įtvirtintą Unikode
- Ženklus galima įklijuoti susiradus juos internete arba tam skitose programose
- **NB:** privataus naudojimo srities (*Private Use Area*) ženklai bus matomi tik tada, kai ir redaguojant XML kodą, ir peržiūrint jį bus pasirinktas šiuos ženklus palaikantis šriftas (*font*).
- Padėtį dalinai palengvina vadinamosios *XML Entities*, žr. toliau

XML „esybės“ (*entities*)

Pavyzdžiui, dokumento pradžioje įrašome:

```
<!DOCTYPE custom [  
    <!ENTITY % longS "f">  
>
```

Toliau dokumente &longS; funkcionuos taip pat, kaip ženklas f.

Eilučių lūžių traktavimas

- Galima laikyti, kad XML elgiasi su kodu taip, tarsi jis visas būtų surašytas vienoje eilutėje
 - Daugiau detalių rytoj
- Lyriniame tekste `<l>` elementas savaime implikuoja eilutės lūžį
- Kitur, norint perteikti, kad teksto atkarpa driekiasi per kelias eilutes, galima pasitelkti `<lb />`.
- Tiesa, eilučių lūžiai nevisada aktualūs transkribuojant tekstą.

Planas

Pavyzdys		Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtiniosios dalys

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

4 pavyzdys

II. FONEMŲ NUSTATYMO METODIKA

1. ĮVADINĖS PASTABOS

§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėtų juos rasti nė rišlios kalbos magnetofono įrašų karpymas: net idealiai tiksliai ir švariai iškirpti kalbėjimo aktų gabaliukai negalės atstovauti kalbos sistemos elementams (žr., pvz., [Dukel'skij, 1962, ypač 136 tt.]). Pirma, tokiuose mechaniškai išskirtuose garsuose bus užsifiksavę ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi požymiai, bet ir daug įvairių visiškai individualių, konkretų kalbėtoją ir konkrečias kalbėjimo aplinkybes apibūdinančių bruožų. Antra, tuose garsuose slypės nemąža tokių ypatybių, kurios funkciškai priklauso ne jiems patiems, o gretimiems arba kartu su jais tariamiems kitiems fonologiniams elementams: šalimais esančioms sandūroms bei fonemoms, ati-

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

(Girdenis 2003:54)

4 pavyzdys

head	Antraštė	
div1	1 rango skirsnis	
div2	2 rango skirsnis	
div3	3 rango skirsnis	–
p	Paragrafas	

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

head	Antraštė	<div>II. FONEMŲ NUSTATYMO METODIKA</div> <div>1. ĮVADINĖS PASTABOS</div>
div1	1 rango skirsnis	<div>II. FONEMŲ NUSTATYMO METODIKA</div> <div>1. ĮVADINĖS PASTABOS</div> <div>§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėję juos rasti nė rilties kalbos magnetofono įrašų karymas: net idealiai tiksliai ir lygiai išskirti kalbėjimo akty ga- bališkai negaliojantys kalbos sistemos elementams (ir, pvz., [Du- kef'akj, 1962, ypač 136 n.]). Pirma, tokiose mechanikai išskirtose gar- suose bus užfiksuoti ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi poveikiai, bet ir daug įvairių visuškai individualių, konkrečių kalbėtojų ir konkrečių kalbėjimo aplinkybių apibūdinančių bruožų. Antra, tuose gar- suose šlyps nemalda tokių ypatybių, kurios funkcškai priklauso ne jiems patiesiems, o gretimiesiems arba kartu su jais turimiems kitiems fonologi- niams elementams: šilumai esančioms sandūroms bei fonemoms, ati-</div>
div2	2 rango skirsnis	<div>1. ĮVADINĖS PASTABOS</div> <div>§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėję juos rasti nė rilties kalbos magnetofono įrašų karymas: net idealiai tiksliai ir lygiai išskirti kalbėjimo akty ga- bališkai negaliojantys kalbos sistemos elementams (ir, pvz., [Du- kef'akj, 1962, ypač 136 n.]). Pirma, tokiose mechanikai išskirtose gar- suose bus užfiksuoti ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi poveikiai, bet ir daug įvairių visuškai individualių, konkrečių kalbėtojų ir konkrečių kalbėjimo aplinkybių apibūdinančių bruožų. Antra, tuose gar- suose šlyps nemalda tokių ypatybių, kurios funkcškai priklauso ne jiems patiesiems, o gretimiesiems arba kartu su jais turimiems kitiems fonologi- niams elementams: šilumai esančioms sandūroms bei fonemoms, ati-</div>
div3	3 rango skirsnis	—
p	Paragrafas	<div>§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėję juos rasti nė rilties kalbos magnetofono įrašų karymas: net idealiai tiksliai ir lygiai išskirti kalbėjimo akty ga- bališkai negaliojantys kalbos sistemos elementams (ir, pvz., [Du- kef'akj, 1962, ypač 136 n.]). Pirma, tokiose mechanikai išskirtose gar- suose bus užfiksuoti ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi poveikiai, bet ir daug įvairių visuškai individualių, konkrečių kalbėtojų ir konkrečių kalbėjimo aplinkybių apibūdinančių bruožų. Antra, tuose gar- suose šlyps nemalda tokių ypatybių, kurios funkcškai priklauso ne jiems patiesiems, o gretimiesiems arba kartu su jais turimiems kitiems fonologi- niams elementams: šilumai esančioms sandūroms bei fonemoms, ati-</div>

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

div1

II. FONEMŲ NUSTATYMO METODIKA

1. ĮVADINĖS PASTABOS

§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėtų juos rasti nė rūšios kalbos magnetofono įrašų karpymas: net idealiai tiksliai ir išvariai iškirpti kalbėjimo aktų gabaliukai negalės atstovauti kalbos sistemos elementams (Jr., pvr., [Dukėšij, 1962, ypač 136 tt.]). Pirma, tokiuose mechanikai išskirtuose garuose bus užfiksuotą ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi polymiai, bet ir daug įvairių visiškai individualių, konkrečių kalbėtojų ir konkrečias kalbėjimo aplinkybes apibūdinančių bruožų. Antra, tuose garuose slėpės nemalda tokių ypatybių, kurios funkciškai priklauso ne jiems patiems, o gretiniams arba kartu su jais tariamiems kitiems fonologiniams elementams: šalimais esančioms sandūroms bei fonemoms, at-

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

div2

1. ĮVADINĖS PASTABOS

§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėtų juos rasti nė rūšios kalbos magnetofono įrašų karpymas: net idealiai tiksliai ir išvariai iškirpti kalbėjimo aktų gabaliukai negalės atstovauti kalbos sistemos elementams (Jr., pvr., [Dukėšij, 1962, ypač 136 tt.]). Pirma, tokiuose mechanikai išskirtuose garuose bus užfiksuotą ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi polymiai, bet ir daug įvairių visiškai individualių, konkrečių kalbėtojų ir konkrečias kalbėjimo aplinkybes apibūdinančių bruožų. Antra, tuose garuose slėpės nemalda tokių ypatybių, kurios funkciškai priklauso ne jiems patiems, o gretiniams arba kartu su jais tariamiems kitiems fonologiniams elementams: šalimais esančioms sandūroms bei fonemoms, at-

head

II. FONEMŲ NUSTATYMO METODIKA

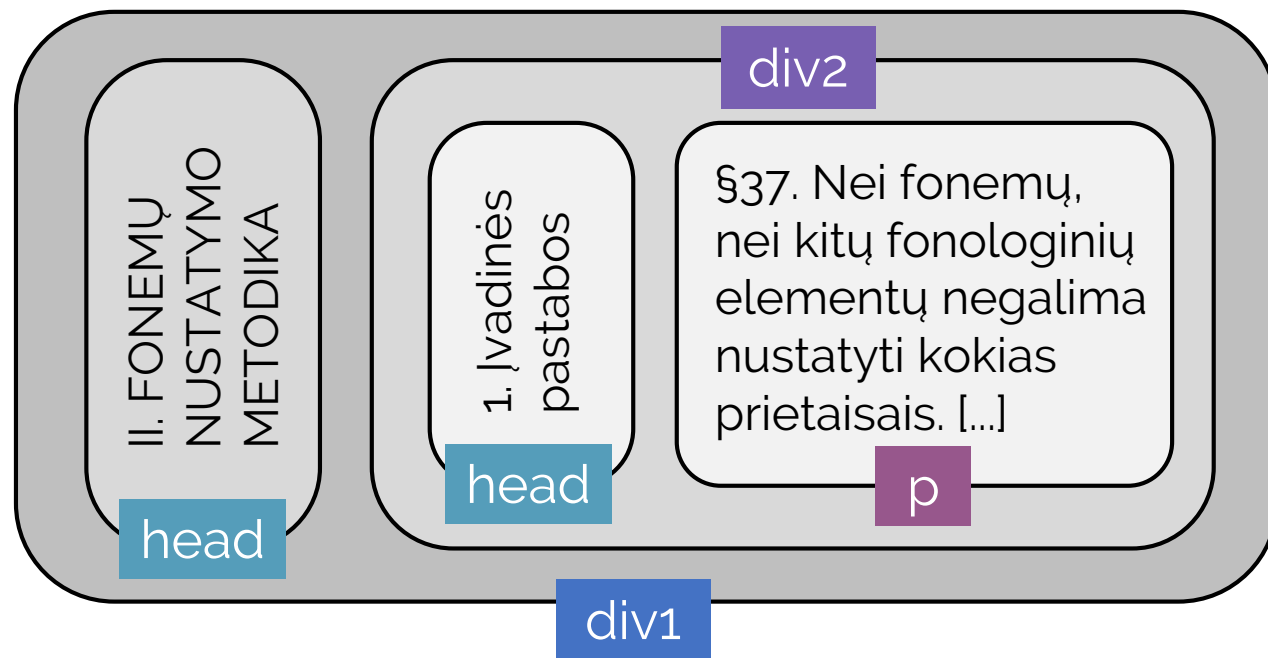
head

1. ĮVADINĖS PASTABOS

p

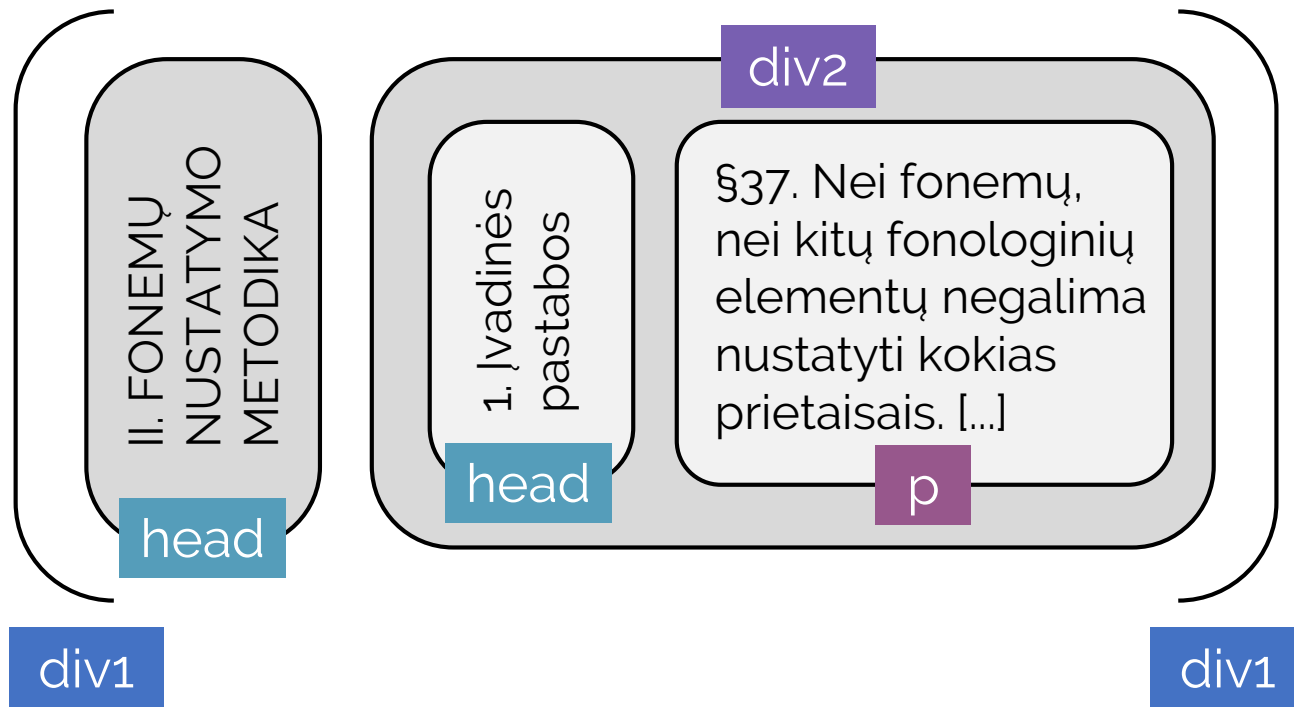
§ 37. Nei fonemų, nei kitų fonologinių elementų negalima nustatyti kokiais prietaisais. Nepadėtų juos rasti nė rūšios kalbos magnetofono įrašų karpymas: net idealiai tiksliai ir išvariai iškirpti kalbėjimo aktų gabaliukai negalės atstovauti kalbos sistemos elementams (Jr., pvr., [Dukėšij, 1962, ypač 136 tt.]). Pirma, tokiuose mechanikai išskirtuose garuose bus užfiksuotą ne tik visam kalbos kolektyvui bendri ir reikšmingi polymiai, bet ir daug įvairių visiškai individualių, konkrečių kalbėtojų ir konkrečias kalbėjimo aplinkybes apibūdinančių bruožų. Antra, tuose garuose slėpės nemalda tokių ypatybių, kurios funkciškai priklauso ne jiems patiems, o gretiniams arba kartu su jais tariamiems kitiems fonologiniams elementams: šalimais esančioms sandūroms bei fonemoms, at-

4 pavyzdys

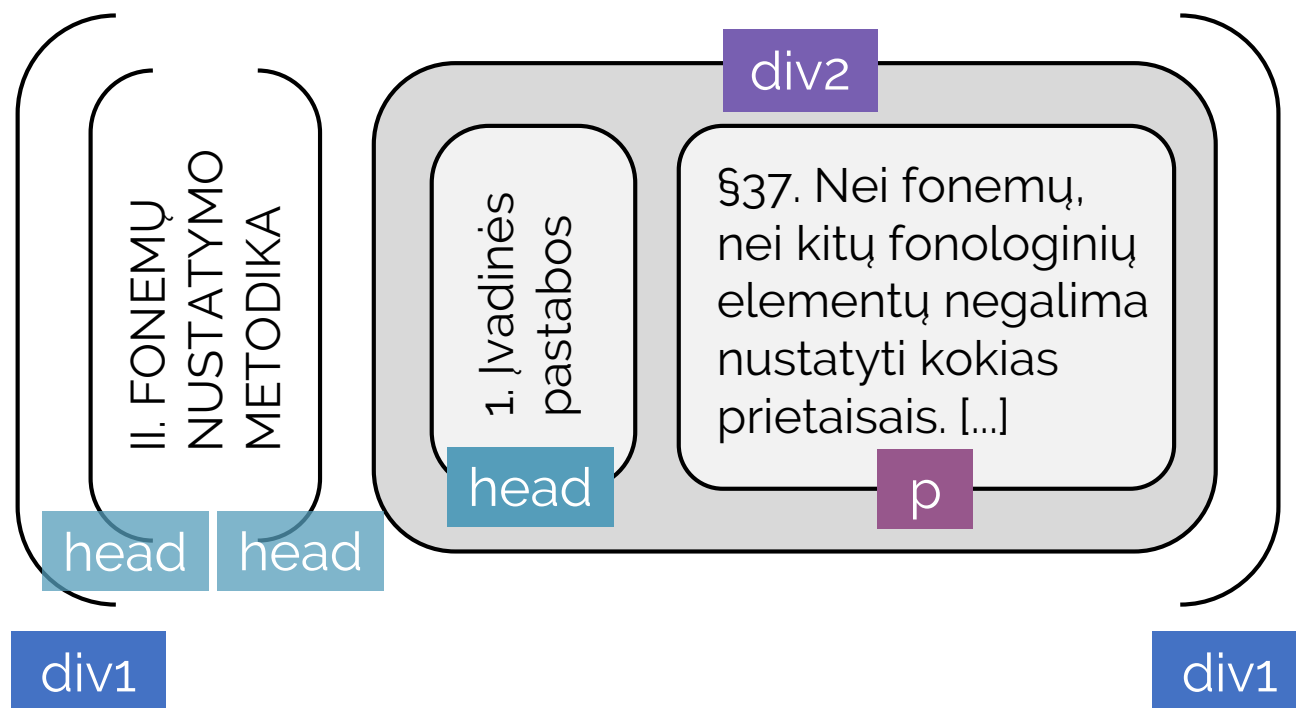
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

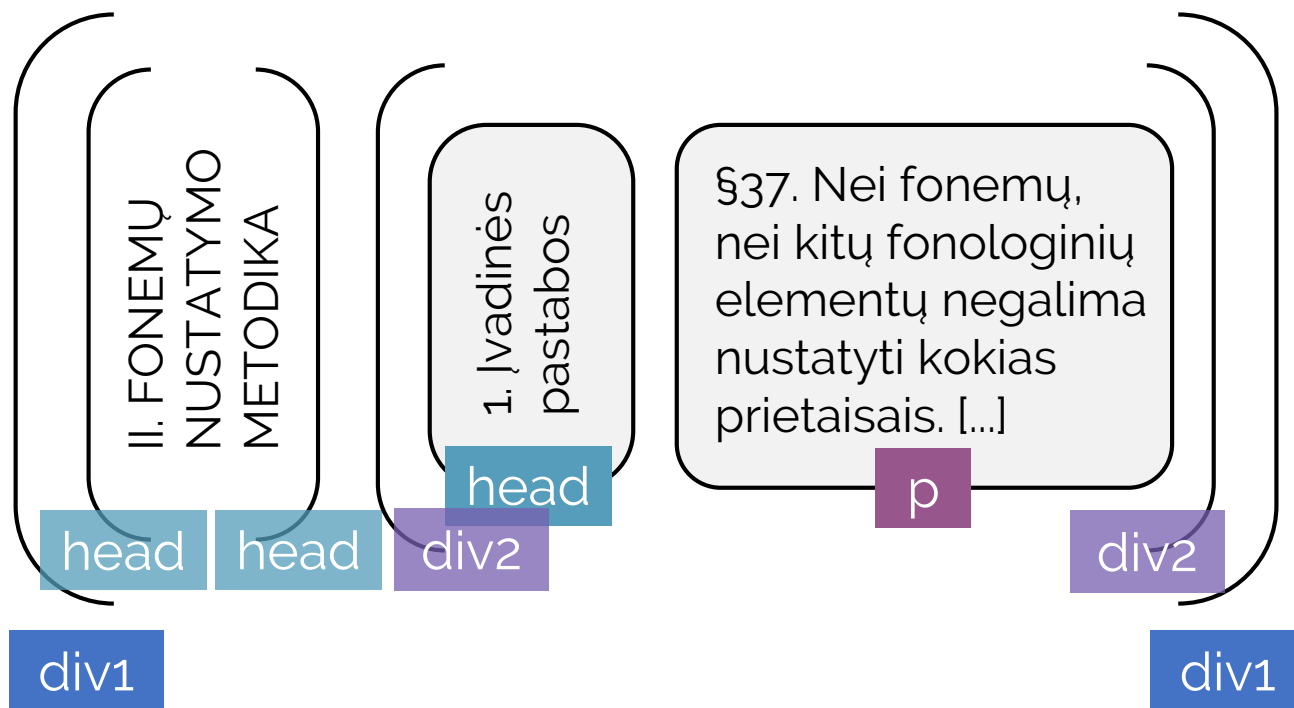
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

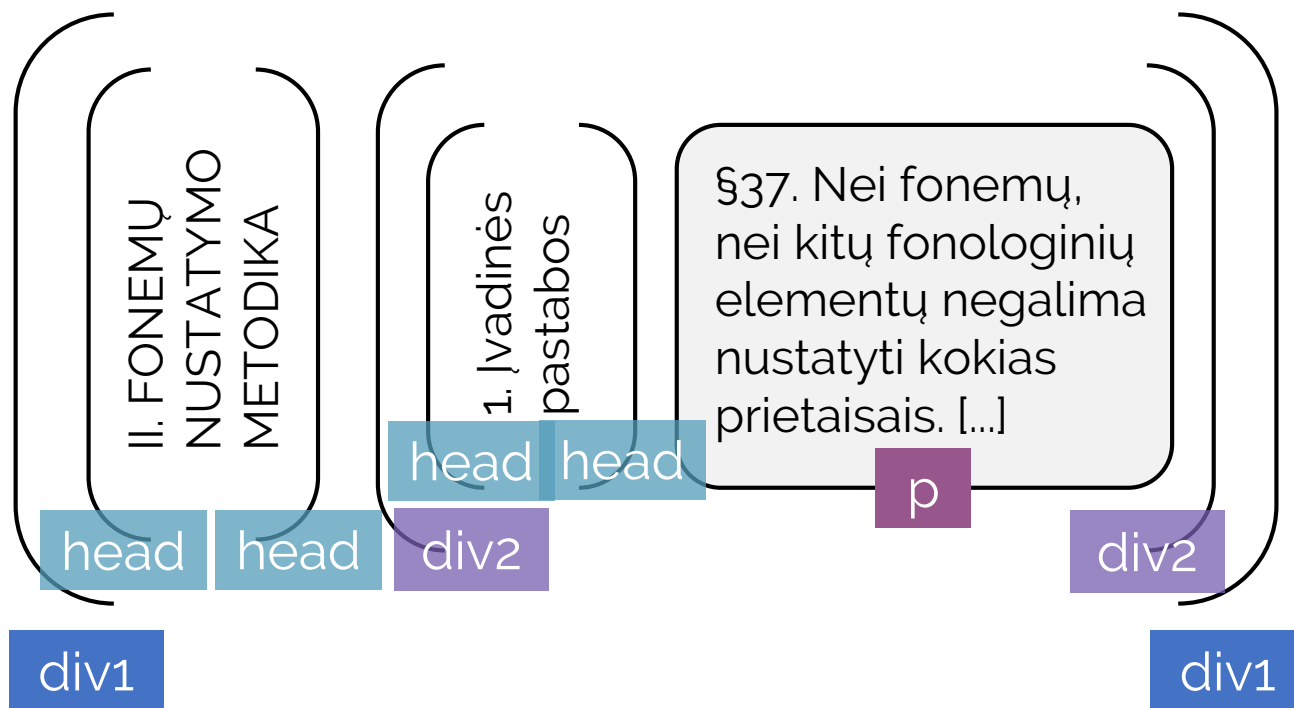
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

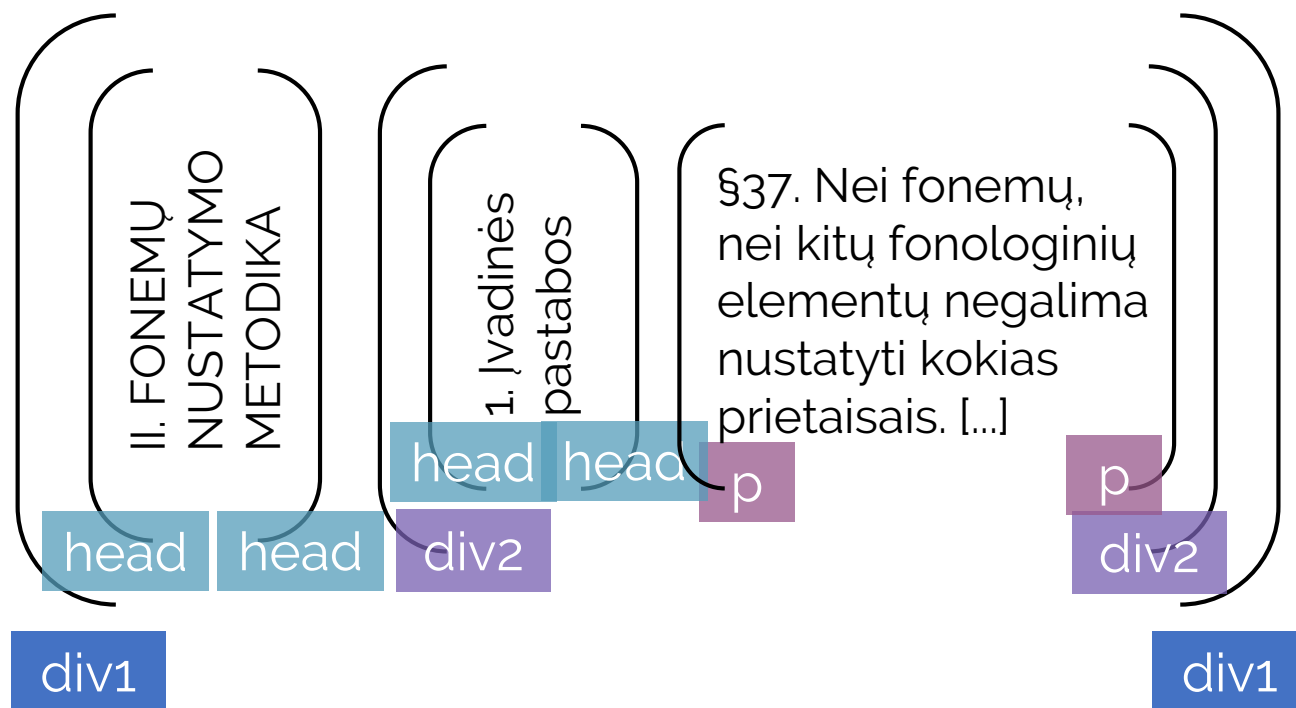
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

4 pavyzdys

```
<div1>
  <head>II. FONEMŲ NUSTATYMO
  METODIKA</head>
  <div2>
    <head>1. Įvadinės pastabos</head>
    <p>§37. Nei fonemų, nei kitų
    fonologinių elementų negalima nustatyti
    kokias prietaisais. [...]</p>
  </div2>
</div1>
```

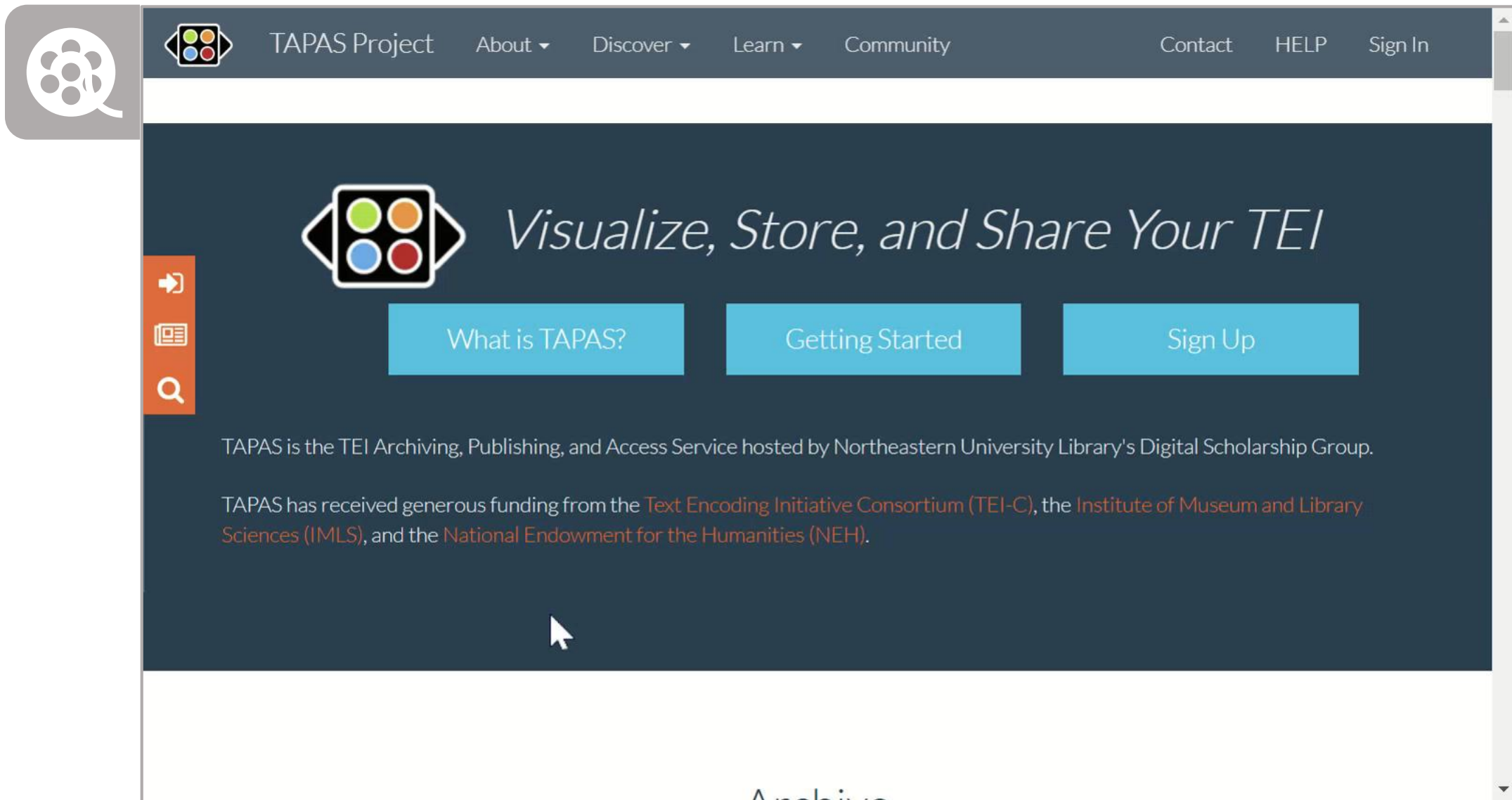
- Šaltinis
- Analitinės dalys
- Skaidymas
- Medis
- Talpinimo diagrama
- Skliaustai
- XML

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštukas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

Planas

	Pavyzdys	Aptarimas
0.	—	Kodavimo procedūra
1.	Frazė „labai jauna karalienė“	Žymės, elementai, TEI
2.	Eilėraštas „Virė virė košę“	—
3.	Ištaisyta rašinio ištrauka	Atributai, esybės (<i>entities</i>)
4.	Daugiapakopis tekstas	Būtinosis dalys

<http://www.tapasproject.org/>

Šaltiniai

Girdenis, Aleksas. Teoriniai lietuvių fonologijos pagrindai. 54 p. 2003.

Pakerys, Jurgis. Kaip išauginti sintaksės medį? 13 p. 2019.

[Vaicekauskienė et al. 2014 =] Lietuvių kalbos rašto darbų bazė *Rašinėliai*, parengė Lietuvių kalbos instituto Sociolingvistikos skyrius, žr. <http://www.rasineliai.sociolingvistika.lt/>.

Filologijos
fakultetas

Ačiū už dėmesį!

